Complimentary

GOVERNMENT ORIENTAL ... TRIPLICANE P.O., MADRAS
16 APR 1951

Madras Government Oriental Series.

Published under the authority of the Government of Madras

General Editor :

T. CHANDRASEKHARAN, M.A., L.T.,
Curator, Government Oriental Manuscripts Library,
MADRAS

NO. LIV

॥ देवेन्द्र कोरवञ्जी ॥

Tanjore Saraswati Mahal Series No. 18

16 APR 1951

DEVENDRA KURAVANJI

BY

SERFOJI RAJAH.

Edited with an introduction and appendix

By

Sri T. L. Thyagaraja Jatavallabhar

Published by

S. GOPALAN, B.A., B.L.,

Honorary Secretary for the Administrative Committee, Tanjore.

SRI MAHABHARATHAM PRESS,
KUMBAKONAM.

Price] 1950 [Re. 1—4—0

PREFACE.

It is well-known that Kuravanji is a type of musical dance-drama which was perfected in the Tamil country. "DEVENDRA KORAVANJI", published in the following pages, is an adaptation in Marathi language of this form of drama.

The author of this work is no less than Raja Serfoji, the Great Maratha King of Tanjore, who ruled from *1798* to *1833*. The theme of the drama is something befitting its royal authorship. It is no less than the geography of the world told in melodious songs.

It is obvious why Serfoji chose this form to deal with such a subject. He wanted to take geography from its dreaded place to the sweet realm of music, thereby appealing to boys in schools and also to illiterate adults.

Serfoji was a great educationist of his time. His efforts to bring to his subjects the benefits of all that was best in eastern and western culture are made manifest by his own works, and the records of his educational activities available in the Saraswathi Mahal.

The Kuravanji type of drama is remarkably suited for the purposes of the author. The story of the traditional drama revolves round the Kurava-woman who is a wanderer and who describes to the heroine, the qualities of the hero and the places she knows. Serfoji has utilised this method to put into

the mouth of the Kurava-woman interesting descriptions of all the countries of the world. The descriptions are based on the latest books on geography and the latest maps published at the time in England, France and Germany. We have appended to the book an index of the names of places referred to in the songs with English transliteration for the purpose of easy identification.

The songs are composed in different Ragas, generally Karnatic and they lend themselves to easy singing. The language is of course King's Marathi.

This work has been edited for us by Sri T.L. Thyagaraja Jatavallabhar, who is an expert musician and a sound Marathi and Sanskrit scholar, and we are grateful to him for the trouble he has taken to do the work for us.

Our grateful thanks are due to the Government of Madras for the timely assistance given to us to publish this and other precious works in the Saraswathi Mahal Library.

Tanjore,
28—10—'50.

S. GOPALAN,
Honorary Secretary,
T. M. S. S. M. Library Committee.

General Editor's Introduction to the Madras Government Oriental Series.

The Government of Madras took up for consideration the question of publication of the various manuscripts in different languages on subjects like Philosophy, Medicine and Science, etc. early in May *1948*. Important manuscript Libraries in the Madras Presidency were requested to send a list of unpublished manuscripts with them for favour of being considered by the Government for publication. The Honorary Secretary of the Tanjore Maharaja Serfoji's Saraswathi Mahal Library, Tanjore, alone complied with this request. This list as well as a similar list of unpublished manuscripts in the Government Oriental Manuscripts Library, Madras were carefully examined and a tentative selection of manuscripts suitable for publication was made. The Government in their Memorandum No. *34913/48-10*, Education dated *4—4—1949* constituted an expert committee with the Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, as the Secretary for the final selection of manuscripts suitable for printing and for estimating the cost of publications. The following are the members of the Committee.

The name of personnel of the Committee constituted for selecting manuscripts for publication.

1. Sri T. M. Narayanaswami Pillai M.A., B.L.
2. ,, R. P. Sethu Pillai B.A., B.L.
3. ,, C. M. Ramachandra Chettiar B.A., B.L.
4. ,, R. Krishnamoorthy (Kalki)
5. ,, Dr. N. Venkataramanayya M.A., PH.D.
6. ,, M. Ramanuja Rao Naidu M.A.
7. ,, V. Prabhakara Sastri
8. ,, N. Venkata Rao
9. ,, H. Sesha Ayyangar
10. Sri Masti Venkatesa Ayyangar
11. ,, M. Mariappa Bhat M.A., L.T.
12. ,, Dr. C. Achyuta Menon B.A., PH.D.
13. ,, C. Kunhan Raja M.A., D.Phil.

14. „ A. Sankaran M.A., PH.D. L.T.
15. „ P. Rama Sastri
16. „ S. K. Ramanatha Sastri
17. „ Dr. Abdul Haq M.A., D.Phil, (Oxen)
18. „ P. D. Joshi
19. „ S. Gopalan B.A.,B L.
20. „ Afzul-u-Ulma Hakim Khader Ahamed.
21. „ T. Chandrasekharan M.A.,L.T.

The members of the Committee formed into Sub-committees for the various languages, Sanskrit, Tamil, Telugu, Kannada, Malayalam, Marathi and Islamic languages. They met during the month of May 1949 at Madras and at Tanjore to examine the manuscripts and make a selection. The recommendations of the Committee were accepted by the Government in G. O. No. Mis. 2745 Education dated 31-8-49 and they decided to call these publications as the "MADRAS GOVERNMENT ORIENTAL SERIES," and appointed the Curator, Government Oriental Manuscripts Library, Madras-5, as the General Editor of the publications. The following manuscripts have been taken up for publication during the current year.

'A' From the Govt. Oriental Manuscripts Library, Madras.

1. Kappal Sastram.
2. Anubhava Vaidya Murai.
3. Atthanakolahalam.
4. Upadesa Kandam.
5. Colan Purva Pattayam.
6. Kongadesa Rajakkal.
7. Sivajnana Dipam.
8. Sadasiva Rupan, with commentary.

TELUGU

1. Sangita Rathnakaramu.
2. Aushadha Yogamulu.
3. Vaidya Nighantu.
4. Dhanurvidya Vilasamu.
5. Yoga Darsana Visayamu.
6. Khadga Lakshna Siromani.

SANSKRIT

1. Vishanarayaniyam.
2. Bhargava Nadika.
3. Hariharacaturangam.
4. Brahma Sutra Vritti, Mitakshara.
5. Nyaya Siddhantha Tatvamrtam.

MALAYALAM

1. Garbha Chikitsa.
2. (a) Vastulakshanam.
   (b) Silpasastram.
   (c) Silpavisayam.
3. Mahasaram.
4. Kanakkusaram.
5. Kriyakramam.

KANNADA

1. Lokopakara.
2. Rattamata.
3. Diksabodhe.
4. Asvasastram.
5. (a) Aushadgalu.
   (b) Vaidya Vishaya.
6. Sangita Ratnakaram.
7. Supasastra.

ISLAMIC LANGUAGES

1. Jamil-Al-Ashya.
2. Tibe-E-Faridi.
3. Tahquiq-Al-Buhran.
4. Safinat-Al-Najat.

'B' From the Tanjore Maharaja Serfoji's Saraswathi Mahal Library, Tanjore.

TAMIL

1. Sarabendra Vaidya Muraigal (Diabetes)
2. „ (Ear, Nose, Throat, Head)
3. Konganar Sarakkuvaippu.
4. Tiruchitrambalakovaiyar with Padavurai.
5. Sarabendrar Vaidya Murai (Anaemia).
6. Talasamudram.
7. Bharatanatyam.
8. (a) Pandikeli Vilasam —Natakam.
   (b) Pururava Chakravarthi Natakam.
   (c) Madana Sundara Vilasa Natakam.
   (d) Percy Macqueen's Collection in the Madras University Library of Folklore.
9. Ramayyan Ammanai.
10. Sarabendra Vaidya Murai (Asthma, Cough and other lung diseases).

TELUGU

1. Kamandaka Nitisaramu.
2. Taladasapranadipika.
3. (a) Raghunatha Nayaka Abhyudayamu.
   (b) Rajagopala Vilasamu.
4. Ramayanamu by Katta Varadaraju.

MARATHI

1. Natyasastra Sangraha.
2. (a) Book of Knowledge. Vahy.
   (b) Folk Songs.
   (c) Doradharun Veni Padhati.
   (d) Aswasa Chatula Dumni.
3. (a) Pratapasimhendra Vijaya Prabandha.
   (b) Sarabendra Theerthavali.
   (c) Lavani.
4. Devandra Koravanji.
5. Bhakta Vilas.
6. Sloka Badda Ramayana.

SANSKRIT

1. Aswasastra with tricolour illustrations.
2. Rajamriganka.
3. Chikitsamritasagara.
4. Geetagovinda Abhinayam.
5. (a) Chola Champu.
   (b) Sahendra Vilasa.
6. Dharmakutam - Sundara Kanda.
7. Jataka Sara.
8. Vishnutatva Nirnaya Vykakhya.
9. Sangita Darpana.
10. Beeja Pallava.

It is hoped that the publication of most of the important manuscripts will be completed within the next four years.

Some of the manuscripts taken up for publication are represented by single copies in the Library and consequently the mistakes that are fouud in them could not be corrected by comparing them with other copies. The editors have, however, tried their best to suggest correct readings. The wrong readings are given in round brackets and correct readings have been suggested in square brackets. When different readings are found, they have been given in the foot-note or incorporated in the text itself.

The Government of Madras have to be thanked for financing the entire scheme of publication although there is a drive for economy in all the departments. My thanks are due to the members of the Expert Committee who spared no pains in selecting the manuscripts for publication. I have also to thank the various editors, who are experts, in their own field, for readily consenting to edit the manuscripts and see them through the press. The various presses that have co-operated in printing the manuscripts in the best manner possible also deserve my thanks for the patience exhibited by them in carrying out the corrections made in the proofs.

Oriental Manuscripts Library, Madras, 28—10—50

T. CHANDRASEKARAN,
General Editor.

INTRODUCTION.

DEVENDRA KURAVANJI NATAKA, a kind of Dance Drama is one of the several works of Maharaja Serfoji II of Tanjore who adorned the Gadi from *1798—1833*. He was as able an author as he was a distinguished ruler and linguist. His versatility, his keen intellect, his knowledge of several Indian aud Foreign languages and his contribution to improve the Arts, Science and Literature of his country, have made him the most illustrious of the Maratha Kings of Tanjore. The Saraswathi Mahal Library which contains a large number of rare manuscripts on various branches of Arts, Science and Literature in Sanskrit, Telugu, Marathi and Tamil was principally his making and is rightly named after him. It is the greatest legacy that any King could hand down to posterity.

Serfoji, the Scholar King, besides his share in producing numerous works in Sanskrit, Telugu and Tamil literature has contributed no less to Marathi literature — the mother-tongue of the renowned Marathas. His writings in Marathi are in the form of Dramas and Nirupanas, because he felt that he could easily convey modern ideas to the man in the street by poems and verses in the traditional tunes and ragas. A study of this work of his on Geography interspersed with beautiful songs set to music and redolent of our traditional dramatic art and dance, will reveal the fact that Raja Serfoji possessed vast knowledge in music and versification.

This piece of Dance-Drama in verses composed by Serfoji is fit to be staged before a king or in a temple or in similar places before a devout audience. In olden times, geography did not carry so much importance in the curricula of studies in the schools, as it does now; and the author has therefore given in his plot a geographical narration of the world, making mention of the then important towns, rivers, mountains etc., of each country, so that students in his kingdom might acquire a skeleton knowledge of the world's geography.

From the colophon or other sources, it is not possible to say when the author wrote this work. But it can be said with certainity that he wrote it in the first quarter of the nineteenth century when he held the Sceptre. Since this work is more than one and a quarter centuries old, many of the names of the countries, towns, rivers and mountains mentioned in the manuscript have become obsolete. They are either changed in spelling and pronunciation or have lost their importance and do not find a place in the atlas of modern days. Hence, with a view to make it more easy for the readers to identify the names of several places mentioned by him, an index is given, corresponding to the names in the present-day atlas and the same is appended at the end of this volume.

It will be worthwhile to mention in brief the chief characteristics of Kuravanji type of Dance-Drama. Kuravanji which is a Dance Drama in verse set to music and dance and based on Bharatanatya, is one of the ninetysix Prabandhas of the Tamil literature. This kind of Drama depicts the sufferings, yearnings and pangs of love of the Heroine for her lover the Hero; The Hero invariably is not brought to the scene. In the course of her pangs of love, the Heroine invokes or seeks the aid of the moon, the gentle breeze of the south, the clouds, flowers, trees, birds, animals and finally her several maids-on-attendance, to deliver the message of her sufferings to her lover the Hero. She is generally described to have met the Hero, who is either a King, or the presiding deity of a temple or a Prince-charming, while he goes in procession round the streets of the city. On seeing him, she falls passionately in love with him.

Her love at first sight develops by further attraction and matures into deep love which makes her resort to both animate and inanimate objects and call them to her rescue as messengers, to convey the message of her pitiable condition to her lover.

Sri Vighneswara is first worshipped for success in the conduct of the Drama. Then the Kattiakaran or the ever-popular court-fool or clown enters and announces to the audience the gist of the story and the greatness of the play-wright. Dance-Dramas usually open with the appearance of four maids-on-attendance of the Heroine and after a spell of dance, the Heroine is subtly introduced, and she joins them in the dance. After a short break, leaving aside her mates, the Heroine dances alone imploring one by one, the clouds, the winds, birds, and the moon to carry her message of love to her lover. Getting no response, she admonishes them for being indifferent. The maids then join in the dance. She begs them one by one to go and deliver her message to her lover and offers to give away every valuable jewel she is wearing to have her wish fulfilled. But on their refusal she chides them. Here comes a turning point in the situation.

A Kurava-woman (Bhill-woman) appears at the gates and sings in praise of the owner of the house. This Bhill-woman is then introduced to the Heroine. She offers to tell the fortunes of the Heroine and boasts of persons and places she has visited and the presents she received for her predictions. At the request of the Heroine, the Bhill-woman predicts her fortune and concludes by assuring her that her wishes would be fulfilled and her lover would soon join her. Pleased at the predictions made by the Kurathi or the Bhill-woman, the Heroine dismisses her with costly presents.

These are in brief, the main characteristics of Kuravanji Dance-Drama.

But we find a notable change in Raja Serfoji's Devendra Kuravanji from the conservative type of Kuravanji. The author with a view not to let loose the string and miss his cherished aim of imparting knowledge of world-geography to his people, had to depart from the orthodox type of Kuravanji. He has made the Bhill-woman the main character, instead of giving importance to Indranee, the

Heroine, so as to allow more scope for the Kurathi's narration of her travels. He has commenced the drama abruptly with the entrance of the Bhill-woman who sings in praise of Amarapuri the abode of Indranee and explains that she has gone round this world as well as Devaloka.

When asked by Indranee about the solar system, the Kurathi narrates to her in detail the natural phenomena, the cyclic movements of the Earth and the Moon, the effects of such movements and the like. She goes on relating at great length, details about all the contiments she had visited and the important countries, towns, rivers and mountains therein. Since nothing is said about the continent of Australia, it can be presumed that, perhaps, Serfoji had not the right kind of map of Australia for his reference or that he has had no time to include it in his work

When we come to the final scene, we see Indranee, with full faith in what the sooth-sayer has said, requesting her to predict her own fortune. Taking Indranee's palm in her hand, the Kurathi informs her that she will meet her lover in a short time. Receiving presents from Indranee, the Bhill-woman starts on her way home, and meets her husband the Bhill and they both go home happily.

Thus ends the musical narration of world geography in the form of a Dance-Drama. The verses and composition are sweet, simple, emotional and instructive. Elegance and easy flow of language are the key-note of Serfoji's work. He has avoided descriptive diffuseness, and there is never any doubt about his meaning.

My sincere thanks are due to the Government of Madras, to Sri Chandrasekaran, Curator of the Government Oriental Manuscripts Library, Madras, to Raja Sri Pratapasimha Raja Saheb, Chatrapathi (Great-grandson of the author), Life Member of Maharaja Serfoji's Saraswathi Mahal Library, Tanjore, to Sri S. Gopalan, B. A., B L., Honorary Secretary of the Library, to Sri A. Krishnaswami Mahadick Rao Saheb, B. A., member of the Administrative Committee of the Library and to Sri G. Nagaraja Rao, Marathi Pandit of the Library for their help in getting this book published.

Tanjore,
3—10—50. } T. L. Thyagaraja Jatavallabhar.

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

॥ देवेंद्र कोर्वंजी ॥

त्यानंतरें इंद्राणि सखी कल्पलते सहित शकुन सांगणार महामाया बुरडीण इंद्राणीचे भेटीस येणार त्याकरितां सभा सिद्ध करावयास तीचा दौवारिक कैकाड येतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग कल्याणी – मिश्रताळ ॥

॥ येतो दौवारिक तो पाहा ॥
॥ जातीचा कैकाड हा ॥ प ॥

॥ हाती तोड्याची बंदुक घेउनि ॥
॥ हरिकें पागोटेंहिं मस्तकीं लेउनि ॥ अ ॥

यापरी दौवारिकानें येऊन सभा सिद्ध केल्यानंतर कल्पलते सहीत बुरडीण येते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग कांबोदि – आदिताळ ॥

॥ इंदु मुखीते ॥ येथें बुरडीण ॥
॥ इंदीवराक्षी ॥ येतसे पाहा ॥ प ॥
॥ कुंदरदना ॥ कोमलांगीहे ॥
॥ मंदरसमकुचा ॥ मंजुळ वाणी महा ॥ अ ॥

॥ विमल शंख मणी ॥ विपुल गुंजाकृत ॥
॥ अमित हार गळा ॥ हांसे मुखामाजी ॥
॥ गमन जियेचें ॥ गजरमणि परीं ॥
॥ कमनीय किंकिणी ॥ गजेती माजीं ॥ १ ॥

॥ माजुनि पैंजण ॥ वाजती पांई ॥
॥ साजत हातीं ॥ सानशी काठी ॥
॥ माजी कडदोरा ॥ मणिमय शोभे ॥
॥ लाजत लाजत ॥ लावण्य पेटी ॥ २ ॥

॥ जातरूपमय ॥ जातीय भूषण ॥
॥ मातुनि साजे ॥ मस्तकीं जीशी ॥
॥ हाती कवळुनि ॥ हळवट बुद्दी ॥
॥ वात विधूनित ॥ बध्द सुकेशी ॥ ३ ॥

॥ दरु ॥
॥ राग अठाना – आदिताळ ॥

॥ आली ते बुरडीण आतां ॥ आनंदूनि पाहा ॥ प ॥
॥ बोले जे बहु धीटपणानें ॥ बालेहिं दीर्घ महा ॥ अ ॥

॥ तरुणी आणिक नेत्र जियेचे ॥ तांबुस बहु दिसती ॥
॥ अरुणाधरते अद्भुत शकुनहिं ॥ परमार्थे वदती ॥ १ ॥

॥ नासा जीची मन्मथ तूणी ॥ नाचुनि जे शहाणी ॥
॥ भासुरदेहें वीज जशीतशी ॥ भासतसे रमणी ॥ २ ॥

॥ माज जियेचा देखुनि साना ॥ आजि मृगेंद्र वनी ॥
॥ लाजुनि गेला अैसें जीचें ॥ गाजत यश भुवनीं ॥ ३ ॥

यापरीं बुरडीण येवून इंद्राची अमरावती वर्णिते निरखा ॥

॥ दरु ॥
॥ राग गौरी – आदिताळ ॥

॥ अमरावतीहे ॥ अद्भुत आहे ॥ प ॥
॥ कमनीय नगरी हे ॥ कर्मठ लाहे ॥ अ ॥

॥ गमन करीतां ॥ श्रम येथें नाहीं ॥
॥ अमरपुरीहे ॥ अनुपम पाहिं ॥ १ ॥

॥ प्राकार उन्नत ॥ प्रासाद असतांहीं ॥
॥ पाकारि पुरींगति ॥ बाधक नाही ॥ २ ॥

॥ भासतसे मज ॥ भामय सर्व ॥
॥ वास उटें आसं ॥ पास अपूर्व ॥ ३ ॥

॥ सकल सुखप्रद ॥ संतान येथें ॥
॥ फुकट जनाचें ॥ पूर्ण मनोरथ ॥ ४ ॥

यापरीं अमरावती वर्णन केलें तें अैकून अंतःपुराहून सख्याशी सहित शकुन विचारावयाचे कौतुहलेंकडून इंद्राणीं देवी येते निरखा ॥ इंद्राणी येउन बुरडिणीस विलोकुन फार संतुष्ट होउन तीप्रति बोलते निरखा

॥ दरु ॥
॥ राग केदार गौळ – अटताळ ॥

॥ कोणग तुं बाई ॥ कोठुनि येशी ॥ प ॥
॥ जाणवी जे मज ॥ जाणे मी जैशी ॥ अ ॥

॥ खाणखूण तुझी ॥ काहीं मी नेणे ॥
॥ जाणशी तूं मज ॥ सद्गुणराशि ॥ १ ॥

॥ इंदु बिंब मुखी ॥ सुंदर तुजपरिं ॥
॥ कुंदरदना ॥ कोणते अैशी ॥ २ ॥

॥ ठाणमाण तुझें ॥ ठारुनि पाहतां ॥
॥ कोण ह्मणउनि ॥ जाणुं मी केशी ॥ ३ ॥

॥ माय बहीणशी ॥ मजलागि भासशि ॥
॥ काय जगदीश ॥ माया आहेशि ॥ ४ ॥
॥ सकल जगासहिं ॥ सारस नयने ॥
॥ शकुन वदुनि तूं ॥ सौख्य करीशी ॥ ५ ॥

यापरीं इंद्राणी देवीनें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग यदुकुल कांबोदी – आदिताळ ॥

॥ दशपर्वतनदी लोक ......
॥ जाती माझी अैक ॥ कातरापांगी ॥ प ॥
॥ प्रीति करीशि तूं ॥ कीर्तीं मजवरि ॥
॥ रीति तुझी बहु ॥ नीति अपंगी ॥ अ ॥
॥ जातीनें मी आई ॥ जाण बुरडीण ॥
॥ खातनसेपरिं ॥ खाद्य मी हीन ॥
॥ जीत मांजराचा ॥ जीव घेति अैशी ॥
॥ जाती नव्हे माझी ॥ जातरूपांगी ॥ १ ॥
॥ मद्यमांस बहु ॥ मधुर गुणाचे ॥
॥ विद्यामय मम ॥ विग्रहीं लाभे ॥
॥ आद्य परमात्मा ॥ आमुचा धणी ॥
॥ विद्योतिताखिल ॥ विश्वकीं शोभे ॥ २ ॥
॥ मेरुचे शिखरी ॥ मी वसतसे ॥
॥ थोरला डोंगर ॥ तो जाण बाई ॥
॥ स्वारी तेथूनियां ॥ चारी देशी माझी ॥
॥ नारीमणि देव ॥ नायकी आई ॥ ३ ॥
॥ अवनितलगत ॥ अवघेहिं देश ॥
॥ अवगतकीं मज ॥ अमयेस पर्वत ॥

॥ भुवनें समस्तहिं ॥ भूर्भुवरादिक ॥
॥ जवगतिनें मी ॥ जाउनि पाहत ॥ ४ ॥

यापरीं बुरडीणीनें बोलतां इंद्राणीदेवी बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग आनंदभैरवी – अडताळ ॥

॥ सर्वज्ञ तुं माये ॥ सकळहीं जाणशि ॥
॥ गर्व नसेपरिं ॥ काहींच मानशि ॥ प ॥
॥ पर्वत नदी देश ॥ परिवृत्त भूगोळ ॥
॥ पर्वशशीमुखि ॥ परिसवी प्रांजल ॥ अ ॥
॥ अवनी काय फिरे ॥ अरुणमंडलाशि ॥
॥ सविता किंवा फिरे ॥ सांग अवनीशि ॥
॥ श्रवण करवी तुं ॥ चंद्रगती कैशी ॥
॥ कवण फिरताति ॥ ग्रह सवित्याशी ॥ ९ ॥
॥ धरणि गोळकाचें ॥ परिमाण तें काय ॥
॥ तरणिचेंहीं तैसें ॥ परिसवी माये ॥
॥ सरस सांगणार ॥ साजणि जगिं तुज ॥
॥ परिस कोण ते ॥ वर वर्णिनी मज ॥ २ ॥

यापरीं इंद्राणी देवीनें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ ज्योतिः शास्त्र पुराणीं कथिले भूगोळ जाण इंद्राणी ॥
॥ त्याशी विलक्षण वाणी कथितें भूगोळ अैकिजे श्रवणीं ॥

यापरीं बोलुन पुनश्च बोलते निरखा

॥ दरु ॥
॥ राग सावेरी – अट ताळ ॥

॥ समज तेजोमय गोळ दिवाकर ॥
॥ सकळांशि कारण गगनीं असेस्थिर ॥ प ॥

॥ भ्रमति तयाशि बुधारशनैश्वर ॥
॥ भार्गव आणिक जीव निरंतर ॥ अ ॥

॥ गरगर अलातचक्रवत पहा ॥
॥ फिरत आपणांत आपण रविहा ॥
॥ वरि उंच उमाठ कितेक ठाईं ॥
॥ वसत अशे त्याशि निरखितां बाई ॥ १ ॥

॥ अवनिशि येकदां नित्य भ्रमत ॥
॥ अमृतकर त्याशीं नित्य आपणांत ॥
॥ जवि कंतुकापरिं येकदां फिरत ॥
॥ रविशि भूमि येक वर्षाशि भोंवत ॥ २ ॥

॥ असति अनेकचि आकाशि दिनकर ॥
॥ दिसति जे जिगजिग तारकाकार ॥
॥ दुसरे ग्रह त्याशि फिरति निरंतर ॥
॥ दुर्धटहें घटवीतकिं ईश्वर ॥ ३ ॥

॥ अैशिया त्याग्रहगोळीं खालवर ॥
॥ असति चराचर लोकहिं फार ॥
॥ तैशिया गोळांशि नित्य फिरणार ॥
॥ तारेश आकाशि असति अनिवार ॥ ४ ॥
॥ तरणि ते जें नित्य चंद्र प्रकाशत ॥
॥ धरणि भ्रमणें त्या क्षय वृत्धी भासत ॥

॥ हरिणाक्षि हे तुज हौणिक सिद्धांत ॥
॥ सरणि कथियली भूगोळ विषयांत ॥ ५ ॥

यापरीं बुरडीणीनें सांगतां इंद्राणीदेवी विचारिते निरखा

॥ दरु ॥
॥ राग श्यामकल्याणी – तिस्रताळ ॥

॥ आवर्त रविचा केवढा माये ॥
॥ अणि शलाकेंचें परिमाण काय ॥ प ॥

॥ भाव समग्रहा जाणवि अमये ॥
॥ टाव संदेहाशी जेंविं न होय ॥ अ ॥

यापरीं इंद्राणीदेवीनें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥
॥ राग मणिरंग – तिस्रताळ ॥

॥ अैक रविशलाकेंचें प्रमाण ॥ एकोनणव्वदहजार योजन ॥ प ॥
॥आकारितें त्याचें आवर्त परिमाण ॥ अर्धोत्तर पंजरधसुख योजन ॥अ॥
॥व॥ सूर्याचे आवर्त प्रमाण दोनि लक्ष येकुणअैशीं हजार दोनिशे येक्याअैशीं योजनें हाणउन जाण ॥

योजन किती घटिकेचें ह्मणशीलतर सांगते अैक

॥ दरु ॥
॥ राग फरज – आदिताळ ॥

॥ जाण साडेसात घटिकेचें योजन ॥ आणि इतरत्र हेंचि प्रमाण ॥प॥
॥जाणविलें तुज यापरीं भूगोळ ॥ संगतीनें निज मर्म हे प्रांजळ॥अ॥

यापरीं बुरडीणीनें सांगतां इंद्राणी पुनश्च विचारिते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ सूर्यगोळ परिमाण मनाशी ॥ नीट त्वां कळविलें गुणराशी ॥
॥ भूमिगोळ परिमाणहिं तैसें ॥ सांग सांप्रत मना समजेसें ॥

यापरीं इंद्राणीनें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मोहन – आदिताळ ॥

॥धरणि गोळ येके बाजूशि कांहीं॥ताशियल्यापरिं दिसतसे बाई ॥प॥
॥परिस तयाचें परिमाण आतां ॥ सरस सांगेन तुजला तत्त्वता ॥अ॥

॥ स्थलमय कांहीं जळमय कांहीं ॥
॥ विलसतसे भूमि गोळहा पाहीं ॥
॥ कलहंसगमे त्याचें शलाका परिमाण ॥
॥ कमलाक्षी जाण तुं जाधस योजन ॥ १ ॥ व ॥

॥ भूगोळ शलाकेचें प्रमाण ॥
॥ सातशें अठ्यांणउं योजनें ह्यणऊन जाण ॥
॥ बाई तयाचें आवर्त परिमाण ॥
॥ घेईं समजुनि घनमार योजन ॥
॥ काहीं संदेहाशि ठाव न होयसें ॥
॥ कामनाहे तुझी पुरविली म्या असे ॥ २ ॥

॥ भूगोलाचे आवर्त प्रमाण ॥
॥ दोनि हजार पांचशे चारि योजनें ह्यणवुन जाण ॥

आतां सूर्यास आणि भूमीस अंतर किती आहे आणि चंद्रशला-केचे परिमाणहीं काय ह्यणशीलतर सांगतें अैक

॥ दरु ॥

॥ राग केदार – अटताळ ॥

॥ अवनी रवीसहीं अंतर जाण ॥
॥ अमये ननगसपामध योजन ॥
॥ भुवनेशि चंद्रशलाका परिमाण ॥
॥ गवशि मनीं नीट दापर योजन ॥
॥ सूर्यास आणि भूमीस अंतर पंचाणों ॥
॥ लक्ष सत्तरा हजार तीनिशें योजनें ॥

॥ चंद्रशलाकेचें प्रमाण दोनिशें अठ्ठरा योजनें ह्यणउन जाण ॥

आतां ध्रुवलक्षणहीं सांगतें अैक

॥ दरु ॥

॥ श्रीराग – आदिताळ ॥

॥ दक्षिण उत्तर दोहीं कडेंहीं ॥
॥ लक्षियल्यां ध्रुव दिसति पाहीं ॥
॥ रक्षुनियां हस्तमात्र प्रदेश ॥
॥ रजनि दिवा फिरताति विशेषें ॥ १ ॥

॥ यापरिं त्वां पुशिल्यासहि आणिक ॥
॥ अधिकचि म्या तुज सांगीतिलेंनिकें ॥
॥ व्यापक जें जगिं दैव निरन्तरवानि ॥
॥ तदीय विलास हा सुंदर ॥ २ ॥

यापरीं बुरडीणीनें सांगीतल्यानंतरें या भूगोळावरि किती खंडें त्यांचें प्रमाण काय, त्यांची नावें काय, तिगडील राज्यें आणि त्यांची लांबी रुंदी. तिगडील मुख्य शाहरें, व नद्या, पर्वत, लोक, सकळहीं सांगावें ह्मणून इंद्राणीनें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग भैरवी – आदिताळ ॥

॥ धरणि गोळावरि चौखंडें बाई ॥
॥ परम मनोज्ञ विराजति पाहीं ॥ प ॥

॥ सरसनामें त्याचीं लांबी रुंदी घरी ॥
॥ सांगेन मुख्य राज्यें शाहरें नद्या गिरी ॥ अ ॥

॥ मानी इरोपतें खंड पहिलें ॥
॥ तीनिशें योजन लांब सुशीले ॥
॥ दोनिशें पन्नास योजनें रुंदी ॥
॥ वानि हून मूलस्थान तें आदी ॥ १ ॥

॥ त्या माजि इंगल्यांड नाम राज्य असे ॥
॥ सोममुखी तेथें हूणधणी वसे ॥
॥ भामिनि अडतीस गावें लांबीनें ॥
॥ भासत तें रुंद तीस योजनें ॥ २ ॥

॥ कामिनि लांडन मुख्य शहार ॥
॥ कानें अैक नदीयांचा विस्तार ॥
॥ थेमस व शिवरीन व त्रैंट ॥
॥ क्षेमदया नद्या वाहति नीट ॥ ३ ॥

॥ पीनकुचे अैक डोंगर सादर ॥
॥ पिक व इंडली थोरले डोंगर ॥

॥ मानिनि चिव्याट आणिक वोल्डस ॥
॥ मागुती चिलव्यारनू डोंगर विलसे ॥ ४ ॥
॥ मोलवरन् व कोष्टउल्डधर ॥
॥ बोलिजतो आणि व्रक्किन् डोंगर ॥
॥ बालिसांत प्लीनलिमन् व स्नोडन ॥
॥ वसति पहा दोनि डोंगर पीन ॥ ५ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग कन्नड – आदिताळ ॥

॥ बाई स्काटल्यांड राज्य दुसरें ॥
॥ पाहा लांब तीस गावें सुमार ॥ प ॥
॥ माये रुंद येकोणीस योजनें ॥
॥ मानी तेथें इडिनूबर्ग पट्टण ॥ अ ॥
॥ येथें पोर्थू नदी टै आणि स्यैबरी ॥
॥ यिलडि आणि ट्विड् वाहती कुसरी ॥
॥ गाथा पर्वतांची अैक तुं लामर ॥
॥ ग्रापियान् व पेटल्यांड व मयर ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग घंटा – आदिताळ ॥

॥ असये द्वीपाकार अैर्ल्यांड लांबीनें ॥
॥ अर्धाधिक अट्ठावीस योजनें ॥
॥ समज रुंदी त्याची सोवळा तद्वत ॥
॥ शाहर डब्लीन नामें विख्यात ॥ १ ॥

॥ षानन व बारो ह्मणउनि सरिता ॥
॥ साजणी तेथें विलसति भरिता ॥
॥ मानिनि मौर्नी व अैवेज्य डोंगर ॥
॥ माये विराजति तेथें मनोहर ॥ २ ॥

॥ हे तीनि राज्येहिं इंग्रेजा अधीन ॥
॥ हेमपद्ममुखी तुं मनि जाण ॥
॥ मी तुज सांगेन वरकड विस्तार ॥
॥ मीननेत्री मन देइजे सादर ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून बुरडीण पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ नर्वे नामक राज्य लांब पहतांकीं योजनें शंभरी ॥
॥ रुंदी तीसकिं योजनें विलसतें बाई इरोपांतरीं ॥
॥ वर्जेन्नामक मुख्य शाहर नदी नाहींच तेथें पहा ॥
॥ डोफ्रीफील्ड्इ ह्मणोनि डोंगर दिसे उंचावलाकीं महा ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ बाई दिन्मार्ग राज्य प्रथिततर पहा लांब चोवीस गावें ॥
॥ रुंदी गावेंकी अष्टादश मनिं सखिये जांटिली म्या स्वभावें ॥
॥ कोपन्हेजन्ह्मणोनी नगर विलसतें जाण ईडर्नदीहीं ॥
॥ तेथें ज्वाला मुखीशी विलसत बरवा हेक्ला शैल पाहीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ स्वीढन्नामक राज्य थोर अइशीं तैशीच पन्नासकीं ॥
॥ गावें लांबहिं रुंद जाण अमये जें शोधितां शोधकीं ॥
॥ ष्टार्खोलन्ह्मणवोनि शाहर पहा तेथें असे सुंदरी ॥
॥ नाहीं जाण नदीहिं डोंगर पहा तैश्या किं राज्यांतरीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग शंकराभरण – आदिताळ ॥

॥ रुसिया राज्य दीडशें योजन ॥
॥ भासतसे लांब रुंदीचे मान ॥
॥ भासुरांगी गाव येकशें दाहा ॥
॥ बाई पित्रस्बर्ग नगर तेथें पाहा ॥ १ ॥

॥ बाई गोरिष्टिन्स् आणि डिवीना ॥
॥ पाहें टनाई स्वडान् सुमीना ॥
॥ आई वाल्गाभिध पांचवी सरिता ॥
॥ अद्भुत वाहते तेथें सुभरिता ॥ २ ॥

॥ साजणि जिम्रो व पोइस नामक ॥
॥ जाण कुकाकस डोंगर आणिक ॥
॥ अखिललोकपतिनायकी तुजला ॥
॥ अमये रुसियेचा वृत्तांत कथिला ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग धन्यासि – आदिताळ ॥

॥ पोल्यांड राज्य सत्तरी योजनें ॥
॥ पूर्ण शशिमुखि लांबकिं जाण ॥
॥ कल्याणि अडुसष्टगावें रुंदीनें ॥
॥ गाजत वार्षा तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ विष्टुला आणिक बोरिष्टिनीस ॥
॥ विलसत बाग व ड्वीना सरस ॥
॥ विष्टर नाम नदीहिं विराजत ॥
॥ विपुलाक्षि तेथें नाहींच पर्वत ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग असावेरी – मिश्रताळ ॥

॥ साजणी फ्रूसिया राज्य एकषष्टी ॥
॥ योजनें लांबकिं शोधक दृष्टी ॥
॥ साजत रुंदहिं पस्तीस योजनें ॥
॥ शहर तेथें बर्लीन ह्मणउन ॥ १ ॥

॥ कमलाक्षि वैसल आणिक वोडर ॥
॥ अमये नद्या तेथें वाहती सुंदर ॥
॥ समज तेथें नाहीं सर्वथा डोंगर ॥
॥ सकळहिं दृष्टचि सांगे मी सादर ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ जर्मानी साटी गावें विलसत अमये लांब पन्नास गावें ॥
॥ रुंदी तेथें किं वीना नगर सखि नदी बृंद आतां वदावे ॥
॥ डोना आणिक यल्ब प्रवहत किं रिनी जाण वोडीनदीही ॥
॥ मोसल्ली आणि विस्सरह्मणउनि सरिता थोर तेथें किं पाहीं ॥

॥ आर्या ॥

॥ अल्फस आणिक बळाक्सबर्ग अशे दोनि डोंगर प्रबल ॥
॥ यांही खेरिज तेथें डोंगर असति अनेक जणु चिवळ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ वाई राज्य बहोमियाख्य बिलसे लांबी व रुंदी मनी ॥
॥ भावी तीसकिं योजनीं अणि पहा पंचेविसा योजनीं ॥
॥ तेथें प्रोग्यु शहर यल्ब अणिखीं माल्डो व ईगर्नदी ॥
॥ नाहीं डोंगरकीं तयांत पहतां धुंडोनि भू आगदी ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ फ्लांडर्स राज्य जणु लांबकिं वीस गावें ॥
॥ रुंदीहिं जाण अमये तितुकी स्वभावे ॥
॥ तेथें ब्रुसल्स ह्मणवोनि शहार पाही ॥
॥ अस्नामकीं सरित वाहत शैल नाहीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग तोडी – आदिताळ ॥

॥ फ्रांस राज्य लांब साटि योजनें ॥
॥ बाई रुंद गावें पन्नास जाण ॥
॥ खांसें पारिसाख्य शाहार त्यामाजि ॥
॥ कामिनि नदिया मी कथिन तुज आजि ॥ १ ॥

॥ बाई लोरी आणि रोनी व गर्नोनी ॥
॥ वार व वैस व शैनी रिनी धुनी ॥
॥ आईका वेनिस व जुरा व डार ॥
॥ अल्फ व व्युग्गहिं पर्नीस गिरिवर ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग देवगांधारी – आदिताळ ॥

॥ स्पेन राज्य लांब सत्तरि योजनें ॥
॥ मानी रुंद माये योजनें पंन्न ॥
॥ मीननेत्री तेयें मट्रिट शाहर ॥
॥ मी वदतें आतां नदीया मनोहर ॥ १ ॥
॥ अमये टासनदी इब्रो व क्वीवर ॥
॥ अैक टिंटो आणि द्रो नदी सुंदर ॥
॥ समज गुडीनाहिं क्काडाल ह्मणउनि ॥
॥ सरित तेयें बाई वाहती भरुनी ॥ २ ॥

॥ पैरीनिस्व कांटाव्रीयान आणि ॥
॥ बाई मनष्टराटहिं मानीं ॥
॥ भारी जिबरालतरांतिल डोंगर ॥
॥ भामिनी तेथें वसतसे रुचिर ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ बाई राज्यकिं पाटर्युगलू ह्मणउनीजें तीस गावें पहा ॥
॥ लांबीनें विलसेकिं रुंदहि पहा गावें असेकीं दहा ॥
॥ लिज्मन्नामक शाहर प्रविलसे टो आणि डोरो नदी ॥
॥ मिन्हो नाम नदीहिं डोंगर अतां सांगेन मी आगदी ॥

॥ श्लोक ॥

॥ वालेस्पर्वत तेविं मंटस अलंख्योहून अलाविला ॥
॥ भागातें करवी तसे किं तुजला सांगीतली हे कला ॥
॥ प्रिस्वंत्रांतिल डोंगर प्रविलसे टो वाहिनीचे मुखीं ॥
॥ अैसें जाणुनि हें समस्त अमये तूं होइं आतां सुखी ॥

यांपरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ स्वीजल्यांड ह्मणवोनि राज्य पाहतां सव्वीसकीं योजनें ॥
॥ लांबी रुंदहि योजनें दश पहा तेथें किं दो पट्टणें ॥
॥ कोग्री आणि बरन्ह्मणोनिहिं नदीकीं वोलिवो भामिनी ॥
॥ रेनी आणि रिसिस्व आरहिं टिसिन् वाहेकिं रोनी धुनी ॥

॥ श्लोक ॥

॥ तेथें ब्लांत्स ह्मणोनि डोंगर द्विषट्रषट्रपंधरा पाउलें ॥
॥ उंचीनें बहु वाढला विलसतो म्या तो दि्ठी देखिलें ॥
॥ संट्रगाटार्ड ह्मणोनि डोंगर दुजा तेथें रिनीस्वाहिनी ॥
॥ हद्देचा असरा धरोनि विलसे तुं जाणवो भामिनी ॥

ब्लान्स ह्मणावयचा डोंगर पंधरा हजार साहाशे बासस्ट पावले उंच असे

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ इटालि असें राज्य बाहोन्न गावें ॥
॥ पहा लांबकीं रुंद तेंवि स्वाभावें ॥
॥ असे गांव चोवीस तेथें शहार ॥
॥ प्रकाशे भलें रोम नाम प्रवीर ॥

॥ श्लोक ॥

॥ अर्नो व वार अणि टैबर आणि पोहीं ॥
॥ वाहे अडीजहिं नदी त्रिवियाहिं पाहीं ॥
॥ आतां तुला कथिन त्यांतिल डोंगराशी ॥
॥ अैकोनि तुष्ट करि तुं तुझिया मनाशी ॥

॥ श्लोक ॥

॥ अल्फस्तसाची अपनीतस शैल त्यांत ॥
॥ आहे विशीवसकिं डोंगर नापिसांत ॥

॥ ज्वालामुखी सहितकीं इतना ह्मणोनी ॥
॥ जोकीं असे अचल तो शिसलींत मानी ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सुरटी — अटताळ ॥

॥ हंगारी राज्य योजनें तीस ॥
॥ आहे लांब रुंद योजनें वीस ॥
॥ मंगळांगि बुडा शाहार त्यामाजी ॥
॥ मानी अैक आतां नदीयांची राजी ॥ १ ॥
॥ वाई डानूप व द्रावी नदीहिं ॥
॥ वाहे सेव नदी थीसीहिं पाहि ॥
॥ आईक आणिंक टिमिष व मिरिषहिं ॥
॥ अमथे डोंगर तें वदतें मी कांहीं ॥ २ ॥
॥ सर्पासियान् आणि अैरन्गेट ॥
॥ समज बाई दोनि डोंगर नीट ॥
॥ दर्पक मोहक सुंदर रूपिणि ॥
॥ दावीन मीं राज्यें उरलीतें विवरूनि ॥ ३ ॥

यापरीं बोलून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मांझी — मिस्रताळ ॥

॥ तुरकी राज्य येकशें अठ्ठावीस ॥
॥ निरखि योजनें लांब रुंदीस ॥
॥ हरिणाक्षि योजनें नवति तेथें थोर ॥
॥ आहें कन्स्टांटिनोपुळू नाम शाहर ॥ १ ॥

॥ डानूप व सेव आणिक नैस्तर ॥
॥ डान नदी आणि अैक तुं नैफर ॥
॥ मानिजे यापरीं नदीयांचा विस्तार ॥
॥ माये अैक आतां तेथील डोंगर ॥ २ ॥

॥ अलूथोस डोंगर पिंडस भुधर ॥
॥ हस्मस आणिक वोलिंपसधर ॥
॥ कलशकुचे आणि पर्नासस डोंगर ॥
॥ कथिला इरोपाचा कांहीं हा विस्तार ॥ ३ ॥

यापरीं बुरडीण इरोप खंडाचा कांहीं विस्तार सांगून पुनश्च इरोप खंडांतील हूणाचें मुख्य मुख्य टापू सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग ब्यागड – अटताळ ॥

॥ अैस्ल्यांड जिल्यांड लाग्ल्यांड लाल्यांड ॥
॥ आल्यांड बाई आणिक गोथ्ल्यांड ॥
॥ वोसल् व आल्सन् व श्रनन् व हल्प्टर ॥
॥ ओपितसें आणि टापू किं सुंदर ॥ १ ॥

॥ बाई फिंम्मीरंन व म्योना व रिज्ञन ॥
॥ बार्नहोलंडाध्धोयुस्डामवालीन ॥
॥ माये कोरसिक्का अविक्का मजोर्का ॥
॥ मैटानी सार्डिनिया सिसली मिनोर्का ॥ २ ॥

॥ लुसिना कर्फु फाट अणि शिफालोनिया ॥
॥ लुंकाडिया निग्रोपोट कांडिया ॥
॥ लसती आणि टापु रोडस सैरस ॥
॥ लाम्नस सामस आणि टिनीडस ॥ ३ ॥

GOVT. ORIENTAL MSS. LIBRARY, MADRAS 16 APR 1951

॥ पारसि सिरिगो सटोरिन्नामक ॥
॥ पाल्ट्मस आणि स्कयोहि तुं अैक ॥
॥ सारसाक्षी तुज इरोपखंडहे ॥
॥ सरस यथामति कथियलें पांहें ॥ ४ ॥

देवेंद्र कोर्वंजी नाटके प्रथमखंड संपूर्ण ॥

यापरीं इरोप खंड सांगून बुरडीण आसिया खंड सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग यमुना कल्याणी – मिश्रताल ॥

॥ आसिया खंड सांगेन आतां ॥
॥ भासुरांगी तुज अैक तत्वता ॥
॥ दुसरें हे खंड जाणकीं माये ॥
॥ वासवि पहिल्याशि लागुनि आहें ॥

यापरीं बोलून तिकडील राज्यादिकें सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग बृंदावनसारंगा ॥ तिश्रदुरताळ ॥

॥ तुरकी राज्य लांब शंभरि योजनें ॥
॥ सरसीजाक्षी रुंद अैंशी जाण ॥
॥ सरस बसोरा व बोगदाद मुख्य ॥
॥ शाहर तेथील जाणकिं प्रख्य ॥ १ ॥

॥ वोरंटस आणि यूफ्राटस व ॥
॥ सोराबाट तैशी टैग्रिस भरिव ॥
॥ केशव मेंटर आणि जोरडान ॥
॥ भारी नद्या तेथें वाहती जाण ॥ २ ॥

॥ अैक अलिंपस डोंगर टयुरस ॥
॥ आणि अराराट व कुकासस ॥
॥ राकेंदुमुखी लीबानन व हर्मान ॥
॥ साकल्यें तुरकीचें हें वर्तमान ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून बुरडीण पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग वसंत – आदिताळ ॥

॥ तर्तरी राज्य चारिशें योजन ॥
॥ ताळफलस्तनि लांब किं जाण ॥
॥ तूर्त तयाची रुंदीहिं मनीं ॥
॥ दोनिशें चाळीस योजनें मानी ॥ १ ॥

॥ जाण तेथें रामूछाटका शाहर ॥
॥ जलजमुखी अैक नदिया सादर ॥
॥ पाणी भरोनी प्रवहत वालगा ॥
॥ पाहे टाबोल व वोबे आपगा ॥ २ ॥

॥ इरिटिस्व अर्गु व जिनिसा व लीना ॥
॥ इंद्राणि बरुं आणि पूटर्सुपुलिना ॥
॥ सरकाश्यांतील शैल कुक्कासस ॥
॥ सरसिजाक्षि अराराट व टौरस ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मोहनकल्याणि – अटताळ ॥

॥ अैक चीना बादशाई लांबीनें ॥
॥ येकशेंपंचेताळीस योजनें ॥
॥ नाकेश्वरि त्याची रुंदीहिं मनी ॥
॥ येकशेंसव्वीस योजनें मानीं ॥ १ ॥

॥ पिक्किन तेथें शाहर थोर ॥
॥ पीनकुचे अैक नदीया सादर ॥
॥ थक्कित होशिल यामोर्वे अर्गन ॥
॥ तरुणि वोरोसीस्वकैम्बटै पाहुन ॥ २ ॥
या राज्यांत डोंगर भारी नाहींत

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग आरभी – आदिताळ ॥

॥ इंदिया लांब दोनिशे योजनें ॥
॥ इंद्राणि रुंदहिं शंभरि जाण ॥
॥ इंदुमुखी गंगेउत्तर लांब ॥
॥ येथें किरकोळ भागा आरंभ ॥ १ ॥
॥ पैगु आणि तेथें सयान शाहर ॥
॥ पैल अैक तेथें आपगा विस्तार ॥
॥ वेगें सन्यु आणि आवा व दोमिया ॥
॥ विलसति मिक्कोन मीनान नदीया ॥ २ ॥
येथेंही डोंगर नाहीत

यापरीं सांगून बुरडीण पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ अैकें मोगलराज्य सुंदर महा जे बादशाई भली ॥
॥ लांबीनें जणु योजनें द्विशतकीं रुंदी तशी वेगळी ॥
॥ त्याची सांप्रत अैक नीट अमये कीं दीडशें योजनें ॥
॥ तेथें शोभत फार थोरकिं सये दिल्ली असें पट्टण ॥

॥ अर्या ॥

॥ इंदस आणिक गंगा नदिया त्यांमाजि वाहति थोर ॥
॥ डोंगर कुक्कासससतो न्युग्राकट्टाख्य दूसरा रुचिर ॥

याषरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ गंगेस दक्षिण आतां निगदीन देश ॥
॥ जो फारशी ह्मणवितो जनिं सुप्रकाश ॥
॥ लांबीस येकशत आणिक तीसगावें ॥
॥ रुंदी दशाधिकर्कि येकशत स्वाभावें ॥

॥ श्लोक ॥

॥ इस्पाहन्ह्मणवोनी शाहर पहा तेथें असेकीं महा ॥
॥ सैरिझाम अरास साख्य तिकडें इंदस्नदीहीं पहा ॥
॥ इफ्राटस्ह्मणवोनि थोरकिं नदी वाहे तशी टैग्रिस ॥
॥ टचूरस्नामक थोर डोंगर अराराट् तेंवि कुकासस ॥

याषरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग उशानी – आदिताळ ॥

॥ अैक अरबी देश लांबीनें ॥
॥ येकशेतीस योजनें जाण ॥
॥ येकशेंवीस योजनें रुंदी ॥
॥ अैक तयांतिल पट्टणें आधीं ॥ १ ॥

॥ मक्का व सुविज्ञ मोचा शहारें ॥
॥ महा थोर तेथें विलसति बाहरें ॥
॥ अक्कसें वाहत यूफ्राकस नदी ॥
॥ अैक आतां सये डोंगर अगदी ॥ २ ॥

॥ सिनियायि व ग्याबिलल व होरब्ब ॥
॥ शैीतकरमुखी अरेड सुप्रभ ॥
॥ कनकांगि हे चारि डोंगर सुंदर ॥
॥ करिति पहा तया देशा अलंकार ॥ ३ ॥

याषरी सांगुन आणिक आसियाखंडांतील प्रसित्ध देश सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मोहन – तिस्रताळ ॥

॥ कोंकण नेपाळ कलिंग देश ॥
॥ कोसल काश्मीर मागध देश ॥
॥ मंकण माथुर मैथिल देश ॥
॥ माल्वटंकण बर्वर देश ॥ अमये अैक ॥ १ ॥

॥ बंगाळ कांभोज जांगल देश ॥
॥ अंग कुरु मत्स्य गुर्जर देश ॥
॥ वंग महाराष्ट्र विदर्भ देश ॥
॥ मंगळकर आणि निगदीन देश ॥ अमये अैक ॥२॥

॥ चेर चोळ पांड्य पांचाळ देश ॥
॥ केरळ गौड रुंमश्याम देश ॥
॥ सौराष्ट्र बदकश्याम मद्र देश ॥
॥ साजणि इरान तुरान देश ॥ अमये अैक ॥ ३ ॥

यापरीं सांगुन पुनश्च देशांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग तोडी – मिश्रताळ ॥

॥ खान देश आणि कराड देश ॥
॥ खंदार आणिक वराड देश ॥
॥ मान देश आणि गोंडवन देश ॥
॥ मारवाड आंध्र बुंदील देश ॥ अमये अैक ॥ १ ॥

॥ काशि देश आणि काबल देश ॥
॥ कनकांगि लाहोर मुलतान देश ॥
॥ देश आहे आणि केकय नाम ॥
॥ देवि पुरें वदतें आतां निस्सीम ॥ अमये अैक॥२॥

॥ बाई जयपुर आणि ज्योतपुर ॥
॥ भासुरांगि आणि उदयपुर ॥
॥ आई भरतपुर शत्रुंशि दुर्धर ॥
॥ अैशे आसियेचे देश अनिवार ॥ अमये अैक ॥३॥

यापरीं सांगून आसियेंतील अणिक प्रसित्ध नद्या सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सारंगा – तिस्रताळ ॥

॥ यमुना सरस्वती वेणी नदीहीं ॥
॥ आणि गोदावरी गंडकी पाहीं ॥
॥ अमये तापी सिंधु कौशिकी सरिता ॥
॥ अमल रेवा चंद्रभागा सुभरिता ॥ अमये अैक ॥१॥

॥ पूर्णा महानदी आणि भोगवती ॥
॥ बोइना दुद्रा बाहुदा परती ॥
॥ पूर्णशशिमुखि आणिक नीरा ॥
॥ पूर्णपणें वाहे निर्मल नीरा ॥ अमये अैक ॥ २ ॥

॥ बाई तुंगभद्रा पयोहीं ॥
॥ वाहे विशोका विहस्ता पाहीं ॥
॥ आई कवेरजा वैखा नदी ते ॥
॥ आणि ताम्रपर्णी येथें वाहते ॥ अमये अैक ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग ललिता – मिश्रताळ ॥

॥ बंबई पुणेंहीं चन्नपट्टण ॥
॥ भामिनि तंजानगरहिं जाण ॥
॥ अंबुजाक्षी अैक नदिया महापदा ॥
॥ आणि सोनी व कृष्णा पुड नर्मदा ॥ १ ॥

॥ दक्षिणेपासुनि उत्तरपर्यंत ॥
॥ तरुणि डोंगराची माळ विराजत ॥
॥ लक्षियलीं आसियेचीं द्वीपें ॥
॥ आणि निगदीन शहारें अमूपें ॥ २ ॥

यापरीं बोलून आसिया खंडाची द्वीपें व शाहारें सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग नारायण गौळ -- आदिताळ ॥

॥ जापानीस द्वीप जेदु शहार ॥
॥ जलजमुखी आणि मीको दुसरें ॥
॥ साफ अैकतु लाद्रोनिस द्वीप ॥
॥ साजणि ग्याम् तेथें शाहार सोपें ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ फर्मोसाख्य अनूपशाहर किं टैतें कोव बोवमिजें ॥
॥ द्वीपीकीं अनियानिशाहर पहा कैंचो असें जाणिजें ॥
॥ अैकें तुं फिलिफीनसाख्य रुचिर द्वीपाशि सांगेनसें ॥
॥ तेथें शाहर फार सुंदर पहा शोभे मनीला असें ॥

यापरीं सांगुन पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा ॥

॥ श्लोक ॥

॥ मलाका द्वीपाशीं ह्मणतकिं लवंगाख्यहिं असें ॥
॥ पहाकीं त्यामाजी नगर विक्टोर्याकि विलसे ॥

॥ दुजें टर्णेटूनामें नगर विलसे सुंदर महा ॥
॥ तुतें द्वीपें आतां कथिन उरलीं जाणकीं पहा ॥

यापरीं बोलुन मागुती द्वीपांतरें सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग भैरव – तिश्रदुरताळ ॥

॥ जायफळ द्वीपा बंडाहिं ह्मणती ॥
॥ सखिये तेथे ल्पाटशाहर निगुती ॥
॥ माये जायफळ लवंग द्वीपाशि ॥
॥ माळाकार द्वीपें जें अैक त्यांशी ॥ १ ॥
॥ अंबोइना द्वीप तेथें शहार ॥
॥ अंबोइना नाम शोभत सुंदर ॥
॥ अंबुजलोचनें द्वीप सलीबस ॥
॥ अमये तेथें नगर मकासर वसे ॥ २ ॥
॥ आणि गिलोलो द्वीपकिं तिसरें ॥
॥ अमये गिलोलो तेथें शहार ॥
॥ जाण इतरहिं वेढुनि त्यांशी ॥
॥ जाती जायफळ लवंग द्वीपाशि ॥ ३ ॥

यापरीं सांगुन संडोद्वीप व त्यांतील भेद व शाहारें सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग गोपिका वसंत – तिस्रताळ ॥

॥ संडो द्वीपाचा भेद कळावा ॥
॥ सखिये बर्नस्व समत्रा व जावा ॥
॥ खंडित इतरहिं असति अनुपम ॥
॥ माये अैक त्याचीं शाहरें यथाक्रम ॥ १ ॥

॥ ॥ बाई बरन्यो व सैंटोजी दोनी ॥ ॥

॥ ॥ बर्नस द्वीपिचीं शाहरे मानी ॥ ॥

॥ आई अच्चीन व वन्कोलन् शाहर ॥

॥ अमये समत्रेचीं जाण तुं सुंदर ॥ २ ॥

॥ बताविया व बांटाम दोनी ॥

॥ बाई जावा द्वीपीं शाहरें मानीं ॥

॥ मत्तगजगमे आणिक सांगेन ॥

॥ माये दृष्टद्वीपें अैक सावधान ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतरें सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ अंडामान्ह्मणवोनियां विलसतें जें द्वीप त्यामाजिकीं ॥

॥ अंडामान्ह्मणवोनि शाहर असे विख्यात सायात्रिकीं ॥

॥ निक्कोवार्ह्मनोनियां विलसतें जें द्वीप त्या भीतरीं ॥

॥ निक्कोवार्ह्मणवोनि शाहर असे प्रख्यात भूमीवरी ॥

॥ श्लोक ॥

॥ सैलोमान्ह्मणवोनि शोभत असे जें सिंहलाख्याधरी ॥

॥ त्या द्वीपीं जणु थोर शाहर वसे खंडी असें सुंदरी ॥

॥ माल्डीवस्ह्मणवोनियां विलसतें जें द्वीप मुख्लाख्यतें ॥

॥ क्यारीडन्ह्मणवोनि शाहर असे तेथें जगत्पूजिते ॥

॥ श्लोक ॥

॥ अये द्वीप बंबे तयामाजि जाण ॥

॥ पहा शाहर ख्यात बंबे ह्मणोन ॥

॥ क्युरल्ली असें द्वीप तेथें शहार ॥

॥ वसे रामछत्रा असें फार थोर ॥

यापरीं आसियाखंड येकंदर सांगून पुनश्च बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सैंधवी – मिश्रताळ ॥

॥ यापरि आसिया खंडाचें गुज ॥

॥ अमये यथामति निगदिलें तुज ॥

॥ कूपकूर्माशीं समान धर्मा ॥

॥ कोण जाणे बाई भूगोळ मर्मा ॥ १ ॥

देवेंद्रकोवंजी नाटके द्वितीयखंडं संपूर्णं ॥

यापरीं आसिया खंड सांगून बुरडीण इंद्राणीप्रति अफरिका खंड सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग नाट – आदिताळ ॥

॥ खंड तिसरें अफरिका जाण ॥

॥ कंजनाक्षि तुज आतां सांगेन ॥

॥ मंडित जें बहु सुंदर देशीं ॥

॥ मंजुवाणी अैक सद्गुणराशी ॥

यापरीं सांगून तिकडील राज्यादिकें सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग धनासरी – तिस्रताळ ॥

॥ मोरोक्को नामक राज्य लांबीनें ॥
॥ सारसाक्षी जाण पंनास योजनें ॥
॥ ठारे रुंदी अठ्ठेताळीस गांवें ॥
॥ भारी तेथें फिज शाहर स्वभावें ॥ १ ॥

॥ सखिये मैगर व गांबिया नदिया ॥
॥ चंद्राचा डोंगर आलासबळिया ॥
॥ अखिल लोकेश्वरि टाप्लीट वगैर ॥
॥ आहेत तेथें राज्य अनिवारें ॥ २ ॥

॥ सिनिंगिल्ल आणिक नैली नदींही ॥
॥ सिंधुगमा तेथें वाहति पाहीं ॥
॥ टिनिफ्रियांतील तो टिप्या डोंगर ॥
॥ कनकांगी लीनसांतील गिरिवर ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग नवरोजु – अटताळ ॥

॥ अल्जीरस राज्य अठ्ठेताळीस ॥
॥ अमये गांवें लांब दाहा रुंदीस ॥
॥ आल्जीरस तेथें शाहर थोर ॥
॥ आहे तेथें नद्या नसती डोंगर ॥ १ ॥

॥ बाई टूनीस्नामराज्य लांबीनें ॥
॥ बावीस योजनें सवा रुंदीनें ॥
॥ आई टूनीस्तेथें शाहर थोर ॥
॥ अल्पहीं नसतीच नदिया डोंगर ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगतें निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग माळवश्री – मिश्रताळ ॥

॥ सखिये त्रैपोळी राज्य लांबीनें ॥
॥ सत्तरि योजनें तु मनि जाण ॥
॥ अखिलेश्वरि रुंद चोवीस गांवें ॥
॥ आहें तेथें शहार त्रैपोळी नावें ॥ १ ॥

येथेंहीं नद्यापर्वत नसती
यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग रीतिगौळ – अटताळ ॥

॥ अैक बारकाराज्य लांबीनें ॥
॥ अमये चाळीस योजनें जाण ॥
॥ नाकेश्वरि रुंद योजनें तीस ॥
॥ नांदे तेथें शाहर ब्लिमिटा सरस ॥ १ ॥

हें येकंदर अपरिष्कृत राज्यें ह्मणुन जाण
यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग पुन्नागवराळी – मिश्रताळ ॥

॥ ईजिप्ट राज्य साटि योजनें ॥
॥ इंदुमुखी लांबरुंदीचें मान ॥
॥ गाजत पंचेवीस योजनें ॥
॥ क्यारो थोरला तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ बिलिडुल्ज्रीडं नाम राज्य लांबीनें ॥
॥ बिंबाधरे दोनिशें पन्नयोजनें ॥
॥ जलजकरे रुंद पस्तीस जाण ॥
॥ साजणि डाराकिं तेथें पट्टण ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग नीलांबरी - आदिताळ ॥

॥ गाजे जारा राज्य तीनशेंचाळीस ॥
॥ योजनें लांबीनें आहें सरस ॥
॥ साजणि रुंदइं साहा सस्ष्टि योजनें ॥
॥ साजे टिजिस्सा तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ बाई निग्रोल्यांड राज्य लांबीनें ॥
॥ पाहें दोनिशेंवीस योजनें ॥
॥ मायें रुंद चव-याअैंशी किं जाण ॥
॥ माडिन्गा ह्मणवोनि तेथें पट्टण ॥ २ ॥

॥ अैक जिरीनिया राज्य लांबीनें ॥
॥ येकशेंअैशीं योजनें जाण ॥
॥ कोकस्तनी रुंद छत्तीस योजनें ॥
॥ कोमलांगी तेथें बिनीन् पट्टण ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग बिलहरी – अटताळ ॥

॥ चारुमती राज्य निबिया जाण ॥
॥ चौ-याणौ योजनें आहे लांबीनें ॥
॥ भीरू रुंदीनेंहि साटि योजनें ॥
॥ थोर तेथें निबियाख्य पट्टण ॥ १ ॥

॥ बाई अब्बिसीनिया राज्य लांब ॥
॥ पाहे णवृद योजनें शोभे ॥
॥ कामिनि रुंद अशीती योजनें ॥
॥ गांडार नामक तेथें पट्टण ॥ २ ॥

॥ साजणि अबिया राज्य लांबीनें ॥
॥ चौपन्न योजनें शोभत जाण ॥
॥ गाजे रुंदी त्याची तेरा योजनें ॥
॥ खांसें तेथें डोन्काला पट्टण ॥ ३ ॥

हे तीनि राज्येंहीं वरील इथोपिया ह्मणउन जाण
यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग कुवंजी – मिश्रताळ ॥

॥ अैक लोवंगो राज्य लांबीनें ॥
॥ आहें येक्केताळ योजनें जाण ॥
॥ नाकपति प्रिये तीस रुंदीनें ॥
॥ नागगमे तेथें लोवंगो पट्टण ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ कोन्गो राज्याशि आतां निगदिन तुजला लांब चौपन्न गावें ॥
॥ रुंदी बेताळगावें विलसत अमये जाण त्याची स्वभावें ॥
॥ स्यंटू शालवाडोर तेथें विलसत सखिये पट्टण ख्यात लोकीं ॥
॥ तूतें आणीक रज्यें निगदिन उरली शाहरेंही आतां कीं ॥

॥ श्लोक ॥

॥ अन्गोला राज्य बाई विलसत पाहतां लांब छत्तीस गावें ॥
॥ रुंदी त्याचीकिं पंचेविस मनिबुंझतु योजनेंकीं स्वभावें ॥
॥ लोअंडो नाम तेथें विलसत अमये थोर शाहारा पाहीं ॥
॥ आतां आणीक राज्यें निगदिन तुज याखंडिचीं अन्य काहीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग इंदोळवसंत – तिश्रताळ ॥

॥ अमये वेन्गूला राच्य लांबीनें ॥
॥ आहें त्रियेताळ योजनें जाण ॥

॥ समज त्याची रुंदी अठरा योजनें ॥
॥ सखिये तेथें वेंन्गूला पट्टण ॥

हे तीनि राज्येंही खालीलगुनिका ह्मणवून जाण.

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग वराळी – आदिताळ ॥

॥ माटान राज्य अैक लांबीनें ॥
॥ माये पंचेताळ योजनें जाण ॥
॥ घाटे रुंदी त्याची चोवीस योजनें ॥
॥ कांहीं तेथें नाहीं थोर पट्टण ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ आज्यान राज्य णवूद गावें लांबीस तीस रुंदीस ॥
॥ बावा नामक शाहर भारीं तेथेंकिं वर्तते सरस ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग शुद्ध सावेरी – आदिताळ ॥

॥ अैक ज्यान्गूबारं राज्य लांबीनें ॥
॥ येकशेंचाळीस योजनें जाण ॥
॥ राकेंदुमुखी रुंद पस्तीस योजनें ॥
॥ राहे तेथें थोर मेलिंडा पट्टण ॥ १ ॥

॥ मोनोमोटापा राज्य लांबीनें ॥
॥ मोजिलियां षण्णवति योजनें ॥
॥ मानिजे सहासष्टि गावें रुंदीनें ॥
॥ मोनोमोटापा तेथें पट्टण ॥ २ ॥

॥ मोनीमूगै राथ्य माये लांबीनें ॥
॥ मानीं मनामाजि णवूद योजनें ॥
॥ मानिनि सहासष्टि गावें रुंदीनें ॥
॥ मीननेत्री तेथें चैकोवा पट्टण ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग आहेरी – आदिताळ ॥

॥ साजणि सोफोंला राज्य लांबीनें ॥
॥ साजत अट्टेताळीस योजनें ॥
॥ गाजे तीस गावें रुंदीचें मान ॥
॥ स्वांसें तेथें जाण सोफोंला पट्टण ॥ १ ॥

॥ साजणि टर्जादिनाट लांबीनें ॥
॥ साटि योजनें विलसत जाण ॥
॥ गाजे रुंदी त्याची पस्तीस पाहीं ॥
॥ काहीं तेथें थोर शाहर नाही ॥ २ ॥

॥ अैक काफ्रारिया राज्य लांबीनें ॥
॥ यक्काहत्तरी योजनें जाण ॥
॥ नाकेश्वरि रुंद सहासष्टि योजनें ॥
॥ नारीमणी या खंडाचा कोन ॥ १ ॥

॥ कोन हा परतल्यां भरवसा पाहीं ॥
॥ कोठें तुफानाचें भयचि नाहीं ॥
॥ मानी केप्सअपगूढो अैसें ॥
॥ ह्मणति तया नौका व्यापारी माणसें ॥ २ ॥

यापरीं राज्यें येकंदर सांगून बुरडीण अफ्रिका खंडातील टापू व त्यांतील शाहरें सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सालग भैरवी – आदि ताळ ॥

॥ बोबेलमंडाल टापूचें शाहर ॥
॥ बोबेल्मंडाल्र नामक सुंदर ॥
॥ तो बरवा द्वीप जोकोत्रा तेथें ॥
॥ थोर कुल्लसिया शाहर माते ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च टापू सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ कोमोराइसलीस नामक पहा टापू बरा शोभतो ॥
॥ ज्योना शाहरकीं तयांत परता मड्गास्कर द्वीप तो ॥
॥ अष्टीनोत्तरसंट शाहर तसा म्यूरिटिस द्वीपहीं ॥
॥ तेंथें शाहर जें वसे रमणि तें म्यूरिटिसाख्यावही ॥

॥ आर्या ॥

॥ बार्बोन नाम टापू तेथें बार्बोन शाहर स्फीत ॥
॥ स्यंटहिलीना द्वीपीं स्यंटहिलीनाख्य शाहर प्रांत ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग वसंत भैरवी - झंपा ताळ ॥

॥ असन्शिअन्द्वीपिं शाहर नाहीं ॥
॥ अमये तैसा स्यंटमाथियु पाहीं ॥
॥ वसत असे स्यंट थोमासि सुंदर ॥
॥ वनितामणी स्यंटथोमास शाहर ॥ १ ॥

॥ बाई अनोबोवा द्वीपीं शहार ॥
॥ भारी अनोबोवा नामक सुंदर ॥
॥ आई केपवर्डे द्वीपीं मनोहर ॥
॥ आहे स्यंटडोमिन्गो नाम शाहर ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ गोसीद्वीपीं शाहर बाई तें फोर्ट संत मिच्चेल ॥
॥ पाल्यास्यंटस्थिस्थोपर तें कांन्नारिसीं पुर प्रवल ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग नागध्वनी - तिश्रताल ॥

॥ अमये मडिरास द्वीपीं शहार ॥
॥ आहें स्यंटाक्रुज्ज फुंचाल थोर ॥
॥ सभज अज्जोरिस द्वीपीं विशाल ॥
॥ शाहर अन्ग्रा संतमिच्चेल ॥

या द्वीपास उत्तर द्वीपहीं ह्मणताति

यापरीं अफरिका खंड येकंदर सांगून बुरडीण पुनश्च बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग जुंजुटी – मिश्रताळ ॥

॥ अमये अफरिकाखंड यथामति ॥
॥ समजविलें तुजलागि सुदती ॥
॥ समभार या तीनि खंडाशि खालील ॥
॥ अमरिका खंडहिं निगदीन प्रांजळ ॥ १ ॥

देवेंद्रकोर्वंजी नाटके तृतीय खंडं संपूर्णं ॥

यापरीं बोलुन अमरिका खंडांतील उत्तरेकडील थोरल्या भागांतील राज्यादिकें सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग जुजावंती - आदिताळ ॥

॥ नूतनब्रीटेन राज्य लांबीनें ॥
॥ गीतप्रिय पंचाऐंशी योजनें ॥
॥ शीतांशुमुखी पंचाहत्तर रुंदीनें ॥
॥ स्फीत तेथें नाहीं शाहर जाण ॥ १ ॥

॥ मूस व सिव्रन आणि रूपीर्टहिं ॥
॥ दिसति त्यामाजि नदियाहि पाहीं ॥
॥ भासुरांगी अपालचैन डोंगर ॥
॥ भारी तेथें पहा शोभत सुंदर ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग नादनामक्रिया - आदिताळ ॥

॥ सखिये कुबेक्काचा सुभा लांबीनें ॥
॥ साटि योजनें विलसत जाण ॥
॥ अखिल रुंदी त्याची वीस योजनें ॥
॥ अमये कुबेक्क तें तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ वेलसंन तेथें काळी नदी ते ॥
॥ शैल तेथें नाहीं सुखकर चरिते ॥
॥ नीलवेणी तुज आणिक सांगेन ॥
॥ निरुपम राज्यें अैक सावधान ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दधु ॥

॥ राग पूर्णचंद्रिका – मिश्रताळ ॥

॥ बाई नवें स्काटल्यांड लांबीनें ॥
॥ पस्तीस योजनें आहेसें जाण ॥
॥ आई रुंद पंचेवीस योजनें ॥
॥ हलिफा व सील्वर्णी तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ औटावास नदी स्यंट ज्योनस ॥
॥ आणि सिक्विनाई नदी डिस्प्रेरिंस ॥
॥ घाट नसे जनिं नूतन ब्रान्स्विट ॥
॥ काहीं तेथें नाहीं शाहर मोठें ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग देशतोडी – आदिताळ ॥

॥ नूतन इंग्ल्यांड राज्य लांबीनें ॥
॥ नीतिमती पंचाहोन्न योजनें ॥
॥ स्फीततरकुचे वीस रुंदीनें ॥
॥ शीतांशुमुखी तेथें वोस्टन् पट्टण ॥ १ ॥

॥ बाई बोइस्वस्यंट ल्हरिन्स ॥
॥ वाहे रिस्ग्युंची सरिता सरस ॥
॥ आई नैपीसिब्विड्वपासामाग्नाडी ॥
॥ असतीं नद्या तेथें यांकडो विकडी ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ नूतन योर्काभिध तें राज्य असे लांब योजनें तीस ॥
॥ पंचदश रुंद तेथें नूतनयोर्काख्य थोर पुर सरस ॥

या राज्यामाजि नद्याहीं नाहीत
यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ नूतन जेर्शी राज्यकिं लांब असे गांव सोवळा बाई ॥
॥ रुंद सहाकीं शाहर तेथें विलसेकीं पार्थ अंबाई ॥

॥ आर्या ॥

॥ पीनोबिसअट्टा आणिक स्यंटकोसख्य पात्रुसंट नदी ॥
॥ कोनक ढिकट व थेमस नदिया तेथेकिं जाण मनिं अगदी ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मंगळकैसिकी – तिस्रताळ ॥

॥ अमये पेन्सल्वेनिया राज्य लांब ॥
॥ आहे योजनें तीस हिशोबें ॥
॥ समज रुंदी त्याची चोंवीस योजनें ॥
॥ जाण फिलाडिल्फिया तेथें पट्टण ॥

येथेंहीं नद्या नाहीत

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग पूर्वकल्याणी – आदि ताळ ॥

॥ मेरिल्यांड राज्य चौदा योजनें ॥
॥ मीननेत्री लांब रुंदीनें ॥
॥ वारिजाक्षी साडे तेराकीं जाण ॥
॥ वसतें तेथें अन्नापोलीस पट्टण ॥ १ ॥

॥ चाको व क्यासु व किनिविक्यु नामा ॥
॥ सरिता पिस्काटावे आणि मेरिमा ॥
॥ राकाशशिमुखि आणिक उरलीं तें ॥
॥ राज्यें सांगेन मी अैक सुमते ॥ २ ॥

॥ आई वर्जिना राज्य लांबीनें ॥
॥ आहें पंचाहत्तरि योजनें ॥
॥ बाई रुंदी त्याची चोवीस जाण ॥
॥ पाहें तेथें बिलियांस्बर्ग पट्टण ॥ ३ ॥

॥ अैक हुड्डसीन्स अणि पेट्टागोनिट ॥
॥ आहेत तेथें नदीया प्रगट ॥
॥ पाकारिप्रिये तुज आणिक निगदीन ॥
॥ पाहियलीं राज्ये नदिया पट्टणें ॥ ४ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा ॥

॥ आर्या ॥

॥ उत्तर कारोलीना माजि इडंटन्शहार जणु थोर ॥
॥ मोकाक नाम आणिक सरिता तेथें दुजी डिलावेर ॥

॥ आर्या ॥

॥ दक्षिण कारोलीना सत्तरि गावेंकिं लांव अडतीस ॥
॥ गावें रुंदहि तेथें क्याज्लिष्टौनाख्य शाहरा वास ॥

॥ आर्या ॥

॥ पासाइकांहं आण्कि सरिता तेथेंकिं-यारिटन्नाम ॥
॥ आणिक निगदिन तूतें राज्येहीं शाहरें नद्या परम ॥

॥ आर्या ॥

॥ जाज्या नामक राज्यीं सावेन्ना नाम शाहर प्रख्य ॥
॥ अैकको सैल्किल् दुसरी सरिता तेथें किं सस्कुहन्नाख्य ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग खमास -- आदिताळ ॥

॥ पूर्व फोरिडा राज्य लांबीनें ॥
॥ पर्वशशिमुखि पन्न योजनें ॥
॥ चावंगि रुंद चवेताळ जाण ॥
॥ शाहर तेथें स्यंट अगोष्टैन ॥ १ ॥

॥ पोकोमोअक आणि पेटोमाई ॥
॥ व्याकुलाक्षि तेथें नदिया पाहीं ॥
॥ अैक पश्चिम फोरिडा निगदीन ॥
॥ आहें तेंथें पेन्साकोला पट्टण ॥ २ ॥

॥ पाडुकस्यंट आणि हिपूटांक नदी ॥
॥ वाहति तेथें भूशोधितां अगदी ॥
॥ सादर अैक तुं आणिक सांगेन ॥
॥ साजणि उरलीं तें राज्य पट्टणे ॥ ३ ॥

यापरी सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग रामखली – तिस्रताळ ॥

॥ बाई लुसियाना राज्य लांबीनें ॥
॥ पाहें येकशेंवीस योजनें ॥
॥ माये साडेचौसष्टि रुंदीनें ॥
॥ मानी तेथें पुर नूतनअर्लीन ॥ १ ॥

॥ सरिता सिक्विन वसा साफ्रासहीं ॥
॥ साजणि रोआनेक्कहिं पाहीं ॥

॥ वरगुणशालिनि आणिक सांगेन ॥
॥ उरलींया भागाचीं राज्य पट्टणें ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा ॥

॥ दरु ॥

॥ राग मुखारि – अटताळ ॥

॥ नूतन माक्सीको राज्य लांबीनें ॥
॥ माते दोनिशे योजनें जाण ॥
॥ नीतिमती रुंद शंभर योजनें ॥
॥ नीलवेणी तेथें स्यंटफ्री पट्टण ॥ १ ॥

॥ अमये अल्बीमर्लि अणि पानूटिकोहीं ॥
॥ आहे न्यूस नाम सरिताहीं पाहीं ॥
॥ समज कालीपूर्निया माजि शाहर ॥
॥ साजणि स्यंटज्योअन्नाम सुंदर ॥ २ ॥

॥ बाई क्ळारंडन आणि पिडीहीं ॥
॥ वाहे सावाना व ज्यार्जस पाहीं ॥
॥ आई स्यंटी नाम पांचवी सरिता ॥
॥ आहे तेथेंकीं बहु जल भरिता ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग कर्नाटक देवगांधारी - तिस्रडुरताळ ॥

॥ अमये माक्सीको राज्य लांबीनें ॥
॥ आहें दोनिशें योजनें जाण ॥
॥ समज रुंदीनें साटि योजनें ॥
॥ साजणि माक्सीको तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ भारी मिसिसिप्पाई नदीते ॥
॥ बाई तेथेंकीं वाहत जाते ॥
॥ योरला उतर अमरिका भाग ॥
॥ तुजला कथियेला माउले चांग ॥ २ ॥

यापरीं सांगून दक्षिण अमरिकेंतील थोरला भाग सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग पंतुवराळी – अटताळ ॥

॥ अैक टरराफूर्मा राज्य लांबीनें ॥
॥ येकशेंचाळीस योजनें जाण ॥
॥ आकार रुंदीचा सत्तरि योजनें ॥
॥ आहे तेथें पानामा नाम पट्टण ॥ १ ॥

॥ माये रयोग्रांडी आणि डारसीन ॥
॥ मानी तेथें नद्या जाती भरुन ॥
॥ बाई अंडिस्नाम डोंगर दक्षिण ॥
॥ पासुनि उत्तर पर्यंत जाण ॥ २ ॥

॥ पासिफिक्डुजा डोंगर शोभत ॥
॥ वोसल् नाम समुद्रा पर्यंत ॥
॥ भासे उंची त्याची पाउलें संरस ॥
॥ वीस हज़ार साहाशें तेत्तीस ॥ ३ ॥

या डोंगराचे सर्वोन्नत भागास तिकडील लोक बोराजो ह्मण-ताहेब

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग धुमकांबोदी – मिश्रताळ ॥

॥ साजणि प्रिनाम राज्य लांबीनें ॥
॥ जाण येकशेंअैशीं योजनें ॥
॥ गाजे रुंदी त्याची योजनें साटी ॥
॥ साजे लिमा नाम पुर त्याचे पोटीं ॥ १ ॥

॥ सरस ओरुनोक्कु सरिता वाहे ॥
॥ सखिये चाग्री नाम दुसरी पांहें ॥
॥ सरसिजाक्षी तुज आणिक सांगेन ॥
॥ उरलीं राज्यें आणि सरिता पट्टणें ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग हंबीर – तिस्रताळ ॥

॥ अंमाजोनियां राज्य लांबीनें ॥
॥ आहें येकशेंवीस योजनें ॥
॥ किंमति रुंदीची शांणउ जाण ॥
॥ कीरशाणी तेथें नाहीं पट्टण ॥ १ ॥

॥ बाई प्लेटीसाला आणि क्यागूडालीन ॥
॥ वाहे गोअस्को अणि अंमाजोन ॥
॥ माये ग्रांटा आणि क्याकुंबो सरिता ॥
॥ मानिनि मणि तेंथें शोभति भरिता ॥ २ ॥

हे राज्य फार थोर परंतु हूण लोकांस थोडेंच ठाउकें असे.

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

GOVERNMENT ORIENTAL ... TRIPLICANE P.O., MADRAS 16 APR 1951

॥ दरु ॥

॥ राग नाटकुर्वंजी – तिस्रताळ ॥

॥ अमये गोयाना राज्य लांबीनें ॥
॥ अठ्याहत्तर योजनें जाण ॥
॥ समज रुंद चवेताळीस योजनें ॥
॥ सरिनामसायिनी तेथें पट्टण ॥ १ ॥

॥ बोहिया तेथें सरिता वाहे ॥
॥ बोल्डीवीया नाम दुसरीपाहे ॥
॥ राहियलीं राज्यें आणिक शाहरें ॥
॥ पाहियल्यापरिं सांगेन सत्वर ॥ २ ॥

यापरीं बोलुन पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ वाई बोजल राज्य लांब विलसे जें दोनिशें पन्नकीं ॥
॥ गावें आणिक रुंद सत्तरि असे जें शोधितां शोधकीं ॥
॥ तेथें स्यंटशिवाष्यनाख्य पुरहीं पाराग्वानिम्नगा ॥
॥ वाहे जाण युराग्वाख्य दुसरी तेथें पहा आपगा ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग विभासा – मिश्रताळ ॥

॥ अैक लाफेड राज्य लांबीनें ॥
॥ येकेशेंपन्नास योजनें जाण ॥
॥ आकार रुंदीचा शंभरि योजनें ॥
॥ आहें तेथें बुनूअैरिष पट्टण ॥ १ ॥

॥ पारानाम तेथें सरिता सुंदर ॥
॥ वाहे सखिये सुंदर नीर ॥
॥ सास्साक्षी तुज आणिक सांगेन ॥
॥ साकल्यें उरलीं राज्यें पट्टण ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ चैलाभिध राज्य असे लांबीनें गांव येकशेवीस ॥
॥ रुंदहिं पन्न तयांतिल स्यंटज्यागो शहार जणु सरस ॥

॥ आर्या ॥

॥ आतां निगदिन तूतें सरिता थेथील सुंदराकार ॥
॥ डिह्माप्टेटा ह्मणउनि वाहतसे येक वाहिनी थोर ॥

यापरीं सांगून पुनश्च राज्यांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग कापी – मिश्रताळ ॥

॥ पाटागोनिया राज्य लांबीनें ॥
॥ पाहें येकशें चाळीस योजनें ॥
॥ वाटे रुंदीनें शेताळ बाई ॥
॥ पट्टण ना तेथें सरिताहिं पाहीं ॥ १ ॥

॥ मागेह्लानिस्का ह्मणउनि येक ॥
॥ भामिनि मणि राज्य आहें देख ॥
॥ भागद्वयाचेहिं जे जे विशेष ॥
॥ भासुरांगि तुज कथिले अशेष ॥ २ ॥

यापरीं बुरडीणीनें सांगतां इंद्राणि विचारिते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग शाहना - मिश्रताळ ॥

॥ उत्तर दक्षिण अमरिका भाग ॥
॥ उभय विशेषहिं निगदिला चांग ॥
॥ मत्तेभ गामिनि द्वीपेंहि आतां ॥
॥ मजला या खंडाची सांग तत्वता ॥ १ ॥

यापरीं विचारितां बुरडीण उघड समुद्रामधील शट्टलावोरानसी ह्मणावयाचे कुलाब्या आंतील उत्तर अमरिकेचे टापू सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सौराष्ट्र - मिश्रताळ ॥

॥ साजणि न्युफौनलांड द्वीपींकीं ॥
॥ शहार प्लासंटिया नाम त्रिलोकीं ॥
॥ गाजत जो टापु केब्रीटन्नामक ॥
॥ साजत शाहर तेथें लुडस्वर्ग ॥ १ ॥

॥ बाई स्यंटज्योन्स द्वीप सुंदर ॥
॥ प्यार्लेट्टि नामक तेथें शाहार ॥
॥ आई बर्मुटा द्वीपीचे पट्टण ॥
॥ आहें पहा स्यंटज्यार्ज ह्मणउन ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ द्वीप बहामा तेथें शाहरकीं न्यस्सु नामधर थोर ॥
॥ उत्तरदेशामरिका द्वीपें हें जाण तुं महा चतुर ॥

यापरीं उत्तर अमरिकेचीं द्वीपें सांगून उघड समुद्रा मधील दक्षिण अमरिकेचीं द्वीपें व शाहरें सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग ककुभा - मिश्रताळ ॥

॥ आई जमिका द्वीपीं शाहार ॥
॥ आहें किङ्ष्टान नाम सुंदर ॥
॥ बाई बार्बाडोस द्वीपीं ब्रिजिटोन ॥
॥ पट्टण थोरसें आहें पुरातन ॥ १ ॥

॥ द्वीपें स्यंटचारिस्टोफ्रीस सुंदरें ॥
॥ तेथें बोसि आणि टरिर शहरें ॥
॥ रुपवति द्वीप अट्टिग्वाभिधान ॥
॥ रोखि तेथें स्यंटज्योन्स पट्टण ॥ २ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ निविस व मोंट्टिसरेट द्वीपीचीं शाहरें आतां परिस ॥
॥ चार्लिस आणिक दुसरें प्लेमौताख्याधरित जें सरस ॥

॥ आर्या ॥

॥ वार्गूढाख्य द्वीपीं शाहर नाहींच जाण तुं बाई ॥
॥ अंग्यूला द्वीपीहीं शाहर नाहींच पूर्ववत पाहीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ डोमीनीका द्वीप तेथेंकि आहे ॥
॥ रास्पू नामें शाहर प्रख्य पाहें ॥
॥ स्यंट्रूबिन्सटू तें द्वीप तेथेंकि बाई ॥
॥ किङ्स्टोनाख्य प्रख्य शाहार पाहीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मध्यमावती – अटताळ ॥

॥ ग्रानाडा द्वीपीं स्यंटज्यार्जेस ॥
॥ खांसें शहारतें जाण सरस ॥
॥ भामिनि तोबागो द्वीपीं शहार ॥
॥ भारीसें नाहींच जाण तुं चतुर ॥ १ ॥

॥ बाई क्युबा द्वीपीं शाहर थोर ॥
॥ पाहें हवान्ना नाम सुंदर ॥
॥ आई हिस्पान्योला द्वीपीं शहार ॥
॥ आहें स्यंट्डोमिन्गो नाम रुचिर ॥ २ ॥

॥ पार्टोवरिक्को दोनी द्वीपीचीं ॥
॥ बाई शहारें अैक तुं साचीं ॥
॥ पोर्टो वरिक्को ह्मणउनि भामिनि ॥
॥ भारी पट्टणें आहेंत दोनी ॥ ३ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

GOVERNMENT ... TRIPLICANE P.O., MADRAS 16 APR 1951

॥ दरु ॥

॥ राग वेळावळी – आदिताळ ॥

॥ साजणि अैक त्रिनिडाड द्वीप ॥
॥ शाहर तेथें स्यंतुज्योसफ ॥
॥ गाजे मार्गारिटा द्वीप तेथेंकी ॥
॥ कामिनि शाहर नाहीं विलोकीं ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ आर्या ॥

॥ मार्शिनिको द्वीपांतरि शाहरकीं स्यंटपीतरस भारी ॥
॥ गोडीलोप द्वीपीं शाहर नामेंकि वासिटरिर बरीं ॥

यापरीं सांगून पुनश्च द्वीपांतर सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग शंकराभरण - आदिताळ ॥

॥ अैक द्वीप स्यंटलूसिया नामक ॥
॥ आहें स्यंटबार्तोलोम्यु आणिक ॥
॥ तिकडें डिसिडर अणि म्यारिगालांटा ॥
॥ तेथें शहाराचा नाहीं झरांटा ॥ १ ॥

॥ परिस स्यंटपुष्टासिया द्वीपांत ॥
॥ बाई शहारकिं बेनाम साजत ॥
॥ सरस कुरासा व स्यंटथोमसीं ॥
॥ शाहरें नाहींत जाण मानसीं ॥ २ ॥

॥ पाहें स्यंटक्रोज द्वीपीं शहार ॥
॥ बासियंड नाम शोभत सुंदर ॥
॥ आहे अमरिका खंड विस्तार ॥
॥ काहीं कळविला त्याचा विचार ॥

यापरीं सांगून पुनश्च बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग साम – आदिताळ ॥

॥ या खंडीं सुवर्ण रजत भूमी ॥
॥ आहे यथार्थ सांगे तुजमी ॥
॥ आखंडलप्रिये यापरीं भूगोळ ॥
॥ अमये निगदिला तुजला प्रांजळ ॥ १ ॥

यापरीं सांगून पुनश्च बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग जुंजुटी - तिस्रताळ ॥

॥ जाण अनेकब्रह्मांड गोळहिं ॥
॥ जाणतसे मीं पाहीं ॥ प ॥
॥ कोण जाणेहो माझा महिमा ॥
॥ कोमलांगी त्याशि नाहींच सीमा ॥ १ ॥

यापरीं बुरडीणीनें बोलतां त्याशि इंद्राणीनें कोणत्या विद्येनें तूं जग येकंदर जाणतेस? काय तुझी विद्या? सांग, ह्मणतां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग यमुनाकल्याणी - तिस्रताल ॥

॥ काय तुझी विद्या ह्मणवोनि बाई ॥
॥ कायसें तूं मज पूसशी आई ॥
॥ आयिक हे सर्व जग निर्माण ॥
॥ अमये म्याचि केलें निश्चय जाण ॥ १ ॥

यापरी बुरडीणीनें सांगतां त्याशि इंद्राणीनें तुवां शकुन सांगून कोणास काय जाहलें ह्मणऊन विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग पूर्वकल्याणी – मध्यताळ ॥

॥ हरिहर ब्रह्मादि देव देवींसहिं ॥
॥ सरस शकुन म्या निगदिला पाहीं ॥
॥ तरिच ते सर्वहिं देवचि झाले ॥
॥ तारक सकळांशि सत्य मी बोलें ॥ १ ॥

यापरी बुरडीणीनें सांगतां ते अैकुन इंद्राणीनें तुवां शकुन सांगीतल्यास त्यां त्यानीं तुजला बहुमान केला तो काय? सांग ह्मणतां गौरी लक्ष्मी इत्यादिकानीं केला तो बहुमान बुरडीण सांगते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सांरगा - मिश्रताळ ॥

॥ सकळांशि शकुन सांगूनि पाहा ॥
॥ सखिये बहुमान लाभला तो हा ॥
॥ विकचपद्ममुखी तानवडें मणी ॥
॥ टिकमणी गरसोळी बेसर आणी ॥ १ ॥
॥ बाजोबंद चुडे कंकण्या वांकीं ॥
॥ भासुर हारहीं पदक विलोकीं ॥
॥ साजणि मणिमय कडदोरा सुंदर ॥
॥ साजत जो आणि हातिचे हत्सर ॥ २ ॥

यापरीं बुरडीणीनें सांगतां इंद्राणी बोलते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ सरस शकुन सर्वां सांगशी तूं स्वभावें ॥
॥ तरिच विनवीं मींहीं अैक तूं आप्तभावें ॥
॥ निरखुनि कर माझा सांगवो आजि माये ॥
॥ सुरपति पति माझा क्षिप्र भेटेल काये ॥

यापरीं इंद्राणीनें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग गौळिपंतु – आदिताळ ॥

॥ कर दे कर दे ॥ तुझा सये ॥
॥ कर दे कर दे ॥ प ॥

॥ मंगळकर कर दे सखे बाई ॥
॥ मलयज चर्चित कर दे ॥
॥ अंगदभूषित कर दे सये बाई ॥
॥ अखिल गुणाकर कर दे ॥ १ ॥

यापरीं कर मागून कर पाहून बुरडीण बोलते निरखा

॥ श्लोक ॥

॥ अनुपमकरिं तूझ्या पद्मशंखादि रेखा ॥
॥ विलसति करि कोणत्वत्क पुण्याशि लेखा ॥
॥ दृढतर धनरेखा शोभते स्पष्ट पाहीं ॥
॥ मम सखि तव भाग्या पार काहींच नाहीं ॥

यापरीं सांगून सामुद्रिकलक्षणोक्त शकुन सांगावयास सोन्याचा गणेश मांडून पूजा करुन देवाची प्रार्थना करिते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग श्याम कल्याणी - मिश्रताळ ॥

॥ जय पुरहरा ॥ जय मुरहरा ॥
॥ जय सृष्टिकरा यावें ॥
॥ जय भद्रकाळी ॥ जय वीरभद्रा ॥
॥ शकुन वदूं वाचे यावें ॥ १ ॥

यापरीं प्रार्थना करुन महागणपति प्रसादेंकडून तुजला शीघ्र प्राणवल्लभ देवेंद्राची भेटि होईल. तुझे सकळ मनोरथहीं पुरतील ह्मणून शकुन सांगतां ते अैकून परम संतुष्ट इंद्राणीनें बहुमानहीं देऊन तीनें निजनिवास जातां इतुक्यांत आपुला पती बुरुड

आपुल्यास देखनासें कोठें कष्टी होतोकीं कळेना ह्मणऊन तजवीज करीत असतां बुरडीणीस हुडकीत बुरुड येतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग नायकी – आदिताळ ॥

॥ बुरुड चित्तभ्रमें येतो पाहा ॥
॥ बुरडी आई कोठें ह्मणउनि हा ॥
॥ तरळतर दृष्टि चहूंकडें निरखित ॥
॥ सरळ काठी हातीं घेउनि सांप्रत ॥ १ ॥

॥ सरस मस्तकिं बांधुनि परें ॥
॥ बरवी कमानहीं घेउनि तीर ॥
॥ परम दृढ पाठीं वागुरा सुंदर ॥
॥ परिसुनिसांचलें रोखित सादर ॥ २ ॥

॥ दरु ॥

॥ राग ब्याखु – तिस्रताळ ॥

॥ बुरुड तो आला पहा ॥ कराळ हा ॥ प ॥

॥ चरण न वाजत हळु हळु चालत ॥
॥ सरड खड्याचि मण्यां वरि हुलकत ॥
॥ हरिणें ससी आणि मांजरें हुडकीत ॥
॥ निरखुनियां मछकछप हरिखत ॥ १ ॥

यापरीं बुरुड येऊन वनमृगें देखून जनांस पाहून बोलतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग दर्बार – आदिताळ ॥

॥ कळप तो येतो पहा ॥ मृगांचा हा ॥ प ॥

॥ हळुहळु भूतळ हुंगीत हुंगीत ॥
॥ हरिखें येकायेकीं गगनी उफालत ॥
॥ गळित भीति खुर कान खाजवीत ॥
॥ दळित तृणांकुरें चघळित चघळित ॥ १ ॥

यापरीं बोलून मृगादिक धरावयास जाळें बांधून जनास येकंदर गलवला करिनासें उगाच राहा ह्मणून शिखारी खेळतां अनेक पक्षि मृगाचा लाभ होतां आनंदानें बुरुड बोलतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग नागवराळी – आदिताळ ॥

॥ आजि शिखार भली ॥ लाभली ॥ प ॥
॥ चीज श्रमाचें नीटचि झालें ॥ जीतमृगें धरिलीं ॥ अ ॥
॥ घालुनि जाळें धरितां माशे ॥ कासवें सांपडलीं ॥ १ ॥
॥ लक्ष्य करितां पांखिरें सुंदर ॥ लक्षावधी पडलीं ॥ २ ॥

यापरीं शिखारीचा आनंद अनुभोगून बुरडीण दिसत नाहींकीं ह्मणवुनि कष्टी होत असतां सवेंच तीनें सामोर येतां तीस विलोकून आनंदानें विनोद करीत बुरुड बोलतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग सुरटमल्लार – मिश्रताळ ॥

॥ भेटली भेटली माझी बुरडीण आई ॥
॥ नेटपाट ईचा रुपहीं सांगू मी काई ॥ १ ॥

॥ होट जियेचे भारीं नेत्रीं चिपड्याची दाटी ॥
॥ झोंटी जीच्या तरुवर जैशे फारचि हे कपटी ॥ २ ॥

॥ वदनें मर्कट कटिनें करणी फारचि सुंदर हे ॥
॥ रदनें उष्ट्रीपरी ईतें जन देखूनि भुलताहे ॥ ३ ॥

यापरीं बुरडिणीस विनोद करून तीप्रति बोलतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग अठाणा – मिश्रताळ ॥

॥ आनंदलों तुझे भेटिनें आई ॥
॥ आजि फारकीं सांगू मी काई ॥
॥ दीन तुजवीण फारचि झालों ॥
॥ दिव्य सुखभरें आजि दाटलों ॥ १ ॥

यापरीं बोलून पुनश्च बोलतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मांजी – मिश्रताळ ॥

॥ मज सोडूनीं कोठें गेलीस सुंदरी ॥
॥ तुज युक्त काय हें सांगिजे लवकरी ॥
॥ गजगमने माझे बुरडिणी आई ॥
॥ काय कार्य तुज अन्यत्र ठांई ॥ १ ॥

यापरीं बुरुडानें विचारितां बुरुडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग मध्यमावती – मिश्रताळ ॥

॥ वरकड नारीशी मी नोहे नारी ॥
॥ परम पतिव्रता तव हितकारी ॥
॥ बुरडीण मी खरी परंतु दुर्गुण ॥
॥ धरित नसे मनीं निश्चय जाण ॥ १ ॥

यापरीं बुरडीण बोलतां बुरुड बोलतो निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग नागवराळी – मिश्रताळ ॥

॥ जिगण्याचीं किडीं कोठूनि इतुकी ॥
॥ जीत धरिलीं कैशीं तुवांकीं ॥
॥ अग हार तयांचा बांधिला कैसे ॥
॥ अगदी भाव मज सांग अपैसें ॥ १ ॥

यापरीं बुरुडानें विचारितां बुरडीण बोलते निरखा

॥ दरु ॥

॥ राग फरज - आदिताळ ॥

॥ शकुन कथितां हार हि-याचा ॥ अरे बुरुडा ॥
॥ समज शचीनें दीधला साचा ॥
॥ नकळत तूं किडे ह्मणशीं तयातें ॥ अरे बुरुडा ॥
॥ सकळ लोक फार मानिती ज्यातें ॥ अरे बुरुडा ॥ १ ॥

यापरीं बुरडिणीनें बोलतां बुरुड यावरि तुह्मी अह्मीं मिळून निरंतर सुखी राहुं ह्मणऊन सपरिवार निजनिवासास निघून जातां निष्क्रांतास्सर्वे ॥

॥ देवेंद्रकोवेंजी नाटके चतुर्थ खंड संपूर्ण ॥

॥ श्रीसांबसदाशिवार्पणमस्तु ॥

INDEX.

—O—

1, ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
अ		
1. अर्गन्. न.	Argun. R.	China
2. अर्गु. न.	Angara. R.	Tartary (Asia)
3. अच्चिन्	Achin	Sumatra Is
4. अज्जोरीस. द्वी.	Azorees. Is	Africa
5. अडीज्. न.	Adige. R.	Italy
6. अन्गोला	Angola	Africa
7. अनोबोबा. द्वी.	Annabona. Is	Africa
8. अन्नापोलीस	Annapolio	N. America
9. अर्नो. न.	Arno. R.	Italy
10. अपालचैन. डों.	Appalachian. Mts.	N. America
11. अपनीतस्. डों.	Appinines. Mts.	Italy
12. अबिया	Anglo Egyptian Sudan	Africa
13. अबिसीनिया	Abyssinia	Africa
14. अराराट्. डों.	Ararat. Mts.	Turkey (Asia)
15. अरेड्. डों.	Arad Hills	Arabia
16. अलार्वि	Alagarve	Portugal
17. अलिंपस्	Olympus	Turkey (Asia)
18. अलंत्यो	Alemtejo	Portugal
19. अल्फस्. डों.	Alps. Mts.	Germany
20. अविका	Iviza Is.	Europe

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
21. अष्टिनोत्तरखंड	Antananarivo	Madagascar
22. अस्. न.	Oise. R.	Flanders
23. असन्शिअन्. द्वी.	Ascencian. Is.	Africa
आ		
1. आवा. न.	Iravady. R.	Indo-China
2. आर् . न.	Aar. R.	Switzerland
3. आलास्वलिया. प.	Atlas Mts.	Maracco
4. आल्जीरस्.	Algeria	Algeria (Africa)
5. आॅल्पस्. प.	Alps. Mts.	Italy
6. आल्यांड. द्वी.	Oland. Is.	Europe
इ		
1. इडंटन्	Edenton	N. America
2. इडिन्बर्ग	Edinburgh	Scotland
3. इतना डों.	Etna. Mt.	Italy
4. इथोपिया	Ethiopia	Africa
5. इब्रो. न.	Ebro. R.	Spain
6. इरिटिस् न	Iritish. R.	Tartary (Asia)
7. इस्पहान्.	Isfahan	Persia
8. इंडली. डों.	Henly Hills	England
9. इंदस्. न.	Indus. R.	India
10. इंदिया	India	Asia
ई		
1. ईगर. न.	Eger. R.	Bohemia
2. ईडर. न.	Eder. R.	Denmark

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
	उ	
1. उत्तरकरोलिना	North Carolina	N. America
2. उदयपुर	Udaipur	India
	ऐ	
1. ऐरन्गेट्. डों.	Iron-gate Hills	Hungary
2. ऐस्ल्यांड्. द्वी.	Iceland. I.	Europe
	ओ	
1. ओरुनोक्कु. न.	Orinaco. R.	S. America
	औ	
1. औटावास्. न.	Ottawa. R.	Canada
	अं	
1. अंडमान् द्वी.	Andaman. Is.	Asia
2. अंडिस्. प.	Andes Mts.	S. America
3. अंबोईना द्वी.	Amboyna. Is.	Asia
4. अंमाजोनिया	Amazonia	S. America
5. अंमाजोन्. न.	Amazon. R.	S. America
	क	
1. कवेरजा. न.	Cauvery. R.	India
2. कर्फु. द्वी.	Corfu Is.	Europe
3. कन्स्टांटिनोपुळ्	Constantinople	Turkey
4. कान्नरी. द्वी.	Canary Is.	Africa
5. काफ्रारिया	Caferaria	Africa
6. कालिपूर्निया	California	N. America
7. किङ्ष्टन्.	Kingston	America

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
8. कुबेक्	Quebec	Canada
(a) कुकासस् प.	Cacasus Mts.	Russia
9. केराव् न.	Kura. R.	Turkey (Asia)
10. केपवर्डी. द्वी.	Capeverde Is.	West Africa
11. केप्स्अप्गुडहो	Cape of Good Hope	Africa
12. केप्ब्रिटन् द्वी.	Cape Briton Is.	America
13. कोनक् न.	Conche R.	N. America
14. कीपन्हेजन्	Copenhegan	Denmark
15. कोमोरा द्वी.	Comaro Is.	Africa
16. कोय्री	Schuryz	Switzerland
17. कोरसिका द्वी.	Corsica Is.	Europe
(a) कोष्टउल्डधर डों.	Cotswold Hills	England
18. कोंगो न.	Congo R.	Africa
19. कौशिकी न.	Caso(Kousiki) R.	India
20. कयाज्लिष्टौन्	Charleston	N. America
21. कयारो	Cairo	Egypt
22. कयूबा द्वी.	Cuba Is.	America
23. कृष्णा न.	Krishna R.	India
24. क्लारंडन् न.	Colarado R.	N. America
25. क्वाडाल् न.	Guadalate R.	Spain
26. क्वीवर न.	Guadalquiver R.	Spain
27. कांटाब्रियान डों.	Catabrian Mts.	Spain
28. कांडिया द्वी.	Crete Is.(Candia)	Europe

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.

ख

1. खालील गुनिका	Lower Guinea	Africa
2. खंडी	Kandy	Ceylon

ग

1. गर्नोनि न.	Garonne R.	France
2. गिलोलो द्वी.	Gilolo Is.	Asia
3. गुडीना न.	Guadiana R.	Spain
4. गोअस्को न.	Guajahu R.	S. America
5. गोडोलोप द्वी.	Guadeloupe Is.	America
6. गोथल्यांड द्वी.	Gotland Is.	Europe
7. गोदावरी न.	Godavari R.	India
8. गोयाना	Guiana	S. America
9. ग्याबिलल् डों.	Jabalal Shafah	Arabia
10. ग्याम्	Guaham	Ladrona Is. (Asia)
11. ग्रानडा द्वी.	Granada Is.	America
12. ग्राफियान् डों.	Gramipian Hills	Scotland
13. गंगा न.	Ganges R.	India
14. गंडकी न.	Gandaki R.	India
15. गांबिया	Gambia R.	Maracco
16. गांडार	Gondar	Africa
17. ग्रांटा न.	Grande R.	S. America

च

1. चन्नपट्टण	Madras	India
2. चिलत्यारन् डों.	Chilhern Hills	England

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
3. चिव्याट डों.	The Cheviot Hills	England
4. चैल	Chille	S. America
5. चंद्रभागा न.	Chandrabhaga R. (Bheema)	India

ज

1. जमीका द्वी.	Jamaica	America
2. जयपुर	Jaipur	India
3. जापानीस द्वीप	Japan Is.	Asia
4. जांरा	Sahara	Africa
5. जार्ज्या	Georgia	N. America
6. जावा द्वी.	Java Is.	Asia
7. जिनिसी न.	Yenesei R.	Tartary (Asia)
8. जिबरालतर	Gibraltar	Spain
9. जिरिया	Nigeria	Africa
10. जील्यांड द्वी.	Zealand Is.	Europe
11. जुरा डों.	Jura Hills	France
12. जेड्डु	Jeddo	Japan
13. जोकोत्रा द्वी.	Sacotra Is.	Africa
14. जोर्डान् न.	Jordon R.	Turkey (Asia)
15. जोतपुर	Jodpur	India

ट

1. टनाईस् न.	Deona R.	Russia
2. टर्नेट्	Ternete	Malacca Is. (Asia)

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
3. टरराफूर्मा	Terrafirma	S. America
4. टाबोल न.	Tabol R.	Tartary (Asia)
(a) टौरस् डों.	Taurus Hills	Turkey (Asia)
5. टास् न.	Torus R.	Spain
6. टिकट् न.	Dekota R.	N. America
7. टिनिडस् द्वी.	Tenedos Is.	Europe
8. टिसिन् न.	Ticine R.	Switzerland
9. टिंटो न.	Tinto R.	Spain
10. टूनीस्	Tunis	Algeria
11. टै. न.	Tyne R.	Scotland
12. टैग्रीस् न.	Tygres R.	Mesopatomia
13. टैबर न.	Tibre R.	Italy
14. टो. न.	Tejo R.	Portugal
15. ट्विड न.	Tweed R.	Scotland
16. थ्यूरस् डों.	Taurus Hills	Turkey (Asia)

ड

1. डब्लीन्	Dublin	Ireland
2. डान् न.	Don R.	Russia
3. डानूब न.	Danube R.	Hungary
4. डार डों.	Darbs Hills	France
5. डारसीन्	Darein	S. America
6. डारा	Dara (Anglo Egyptian Sudan)	Egypt
7. डीलाप्लेटा न.	Delaplata R.	S. America

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
8. डीलावेर न.	Delaware R.	N. America
9. डीवीना न.	Divina R.	Russia
10. डीस्प्रेरीस	The prairies	Canada
11. डोन्काला	Dongala	Africa
12. डोफ्रीफील्ड डों.	Dovre field	Norway
13. डोमिन्गो	Santo Domingo	America
14. डोमिनिका द्वी.	Dominica Is.	America
15. डोरो न.	Doura R.	Portugal
16. ड्विना न.	Dvina R.	Poland

त

1. तंजानगर	Tanjore	India
2. तापी न.	Tapti R.	India
3. ताम्रपर्णी न.	Tamraparni R	India
4. तुंगभद्रा न.	Tungabhadra R.	India
5. तोबागो द्वी.	Tobago Is.	America
6. त्रालेस प.	Trazoz Hills	Portugal
7. त्रिबिया न.	Trebia R.	Italy
8. त्रैंट न.	Trent R.	England
9. त्रैपोली	Tripoli	Africa

थ

1. थासी न.	Theiss R.	Hungary
2. थेमस् न.	Thames R.	England

द

1. दक्षिण करोलीना	South Carolina	N. America
2. दिल्ली	Delhi	India

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
3. द्रावी न.	Dravee R.	Hungary
4. द्रो न.	Duero R.	Spain

ध

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
1. धुनी न.	Dvanee R.	France

न

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
1. नर्मदा न.	Narmada R.	India
2. नवेंस्काट्ल्यांड	Novo Scotia	N. America
3. नापिस्	Naples	Italy
4. निकोबार द्वी.	Nicobar Is.	Asia
5. निग्रोपोट् द्वी.	Negropante Is.	Europe
6. निबिया	Nubia	Africa
7. नूतन आर्लिन्स्	New Orleans	N. America
8. नूतन इंग्ल्यांड	New England	N. America
9. नूतन जेर्शी	New Gersy	N. America
10. नूतन ब्रान्स्विक्	New Burnswick	N. America
11. नूतन ब्रिटन्	New Briton	N. America
12. नूतन माक्सिको	New Mexico	America
13. नूतन योर्क	New York	N. America
14. नैपीसिन्विड् न.	Nipisguit R.	N. America
15. नैफर न.	Dneiper R.	Turkey
(a) नेली न.	Nile R.	Egypt
16. नैस्तर न.	Dneicster R.	Turkey
17. न्यस्स्	Nassu	Bahama Is.
18. न्यूफौन्ल्यांड द्वी.	New Foundland Is.	America

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.

प

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
1. पर्नीस्	Finistere	France
2. पराग्रुवा न.	Paraguay R.	S. America
3. पाटागोनिया	Petagonia	S. America
4. पानामा	Panama	America
5. पारसी द्वी.	Paros Is.	Europe
6. पारानाम् न.	Parana R	S. America
7. पारिस्	Paris	France
8. पॉल्ट्मस् द्वी.	Patmos Is.	Europe
9. पिक डों.	The Peak	England
10. पिकिन्	Peking	China
11. पितस्वर्ग	Petrograd	Russia
12. पीडी	Great Pedees	N. America
13. पीनोबिस्सअट्टा न.	Penobscott R.	N. America
14. पुणें	Poona	India
15. पूर्णा न.	Poorna R.	India
16. पूर्वफ्लोरिडा	East Florida	N. America
17. पेट्ल्यांड डों.	Pentland Hills	Scotland
18. पेन्सल्वेनिया	Pensylvenia	N. America
19. पेन्साकोला	Pensacola	N. America
20. पैगु	Pegu	Indo-china
21. पैरिनिस् प.	Pyranees Mts.	Spain
22. पो न.	Po. R.	Italy

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
23. पोर्थ न.	Forth R.	Scotland
24. पोर्टोवरिका द्वी.	Porto Rico Is.	America
25. प्यार्लेट्टी	Charlette Town	St. Joans Is.
26. प्रीनाम	Parima (South (Venezuala)	S. America
27. प्रोग्यु	Prague	Bohemia
28. प्लासंटिया	Placentia	New Foundland
29. प्लीन्लीमन् डों.	Plynlimmon Hills	England

फ

1. फर्मोसा द्वी.	Farmosa Is.	Asia
2. फिज़्	Fez	Maracco
3. फिम्मिरनू द्वी.	Fyen Is.	Europe
4. फिलाडिल्फिया	Philadalphia	N. America
5. फिलिफिन् द्वी.	Philippine Is.	Asia

ब

1. बताविया	Batavia	Java Is.
2. बर्नस् द्वी.	Bornes Is.	Asia
3. बंबई	Bombay	India
4. बर्मुटा द्वी.	Barmudas Is.	America
5. बरन्	Bern	Switzerland
6. बरन्यो	Borneo	Asia
7. बरुं न.	Bureya R.	Tartary (Asia)
8. बळाकस्वर्ग डों.	Black Forest Mts.	Germany

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
9. बर्लिन्	Berlin	Prussia
10. बसोरा	Bosra	Turkey (Asia)
11. बहामा द्वी.	Bahama Is.	America
12. बाक्दाद	Bagdad	Turkey (Asia)
13. बाग न.	Bug R.	Poland
14. बांटाम्	Bantum	Java Is.
15. बार्नहो द्वी.	Bornholm Is.	Europe
16. बार्बोन् द्वी.	Baurborn Is.	Africa
17. बार्बोडास् द्वी.	Barbodos Is.	America
18. बारो न.	Barrow R.	Ireland
19. बाहुदा न.	Burda R.	India
20. बिनीन्	Benin	Africa
21. बिलिडिल्ज्रीड	Biledulgered	Egypt
22. बुडा	Budapest	Hungary
23. बून अैरिष्	Buenos Aires	S. America
24. बोईना न.	Buin Ganga R.	India
25. बोइस् न.	Boise R.	N. America
26. बोजल	Brazil	S. America
(a) बोबुल्मंडोल द्वी.	Bobalmandal Is.	Africa
27. बोराजो प.	Chimbarazo Mts.	S. America
28. बोरिष्टिनीस् न.	Baresina R.	Poland
29. ब्रूसल्स्	Brussels	Flanders
30. ब्लांत्स् डों.	Blanz Hills	Switzerland

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
	भ	
1. भरतपुर	Bharatpur	India
2. भोगवती न.	Bhogavati R.	India
	म	
1. मक्का	Mecca	Arabia
2. मक्कासर	Maccasar	Celebes Is. (Asia)
3. मजोर्का द्वी.	Majorca Is.	Europe
4. मद्रिद्	Madrid	Spain
5. मड्गास्कर द्वी.	Madagascar Is.	Africa
6. मडिरास् द्वी.	Madeira Is.	Africa
7. मनष्ट्राट्	Monserrut Mts.	Spain
8. मनीला	Manilla	Philippine Is.
9. मयर् डों.	Beakon More	Scotland
10. मलाका द्वी.	Malacca Is.	Asia
11. महानदी न.	Mahanadi R.	India
12. महापदा न.	Mahi R.	India
13. मंटस् प.	Montes Mts.	Portugal
14. माक्सिको	Mexico	Mexico
15. मार्गारीटा द्वी.	Margarita Is.	America
16. मागेल्लानिस्का	Magellan Strait.	S. America
17. माडिन्गा	Madinga	Negroland
18. माल्डीव द्वी.	Maldive Is.	Asia
19. माल्डो न.	Maldow R.	Bohemia
20. मार्शिनिको द्वी.	Martinique Is.	S. America
21. मिको	Miko	Japan

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचें नावें.	3. देश.
22. मिक्कोन् न.	Mekong R.	Indo-China
23. मिनोर्का द्वी.	Minorca Is.	Europe
24. मिन्हो न.	Minho R.	Portugal
25. मिसिसिपाई न.	Missisipi R.	N. America
26. मीनान् न.	Menam R.	Indo-China
27. मुल्तान्	Multan	India
28. मूस् न.	Moose R.	N. America
29. मेरील्यांड	Mary Land	N. America
30. मेलिंडा	Malenda (Mombosa)	Zanquebar (Africa)
31. मेंडर् न.	Menderes R.	Turkey (Asia)
32. मैटा द्वी.	Malta Is.	Europe
33. मोकाक् न.	Mahawk R.	N. America
34. मोनिमुग	Manoermugi	Zanquebar
35. मोनोमोटापा	Manomotapa (Eastern Rhodesia)	Zanquebar
36. मोल्वरन् डों.	Malvern Hills	England
37. मोसल्ली न.	Mosel R.	Germany
38. मौर्नी प.	Mourne Mts.	Ireland
39. म्यूरिटिस् द्वी.	Mauritius Is.	Africa
40. म्योना द्वी.	Moen Is.	Europe
	य	
1. यमुना न.	Yamuna R.	India
2. यल्ब न.	Elbe R.	Germany

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
3. यामोर् न.	Amur R.	China
4. यिलडी न.	Clyde R. ?	Scotland
5. युफ्राटस् न.	Euphrates R.	Mesopatomia
6. युरागुवा न.	Uraguay R.	S. America

र

1. रयोग्रांडी	Rio Grande	S. America
2. रिजन् द्वी.	Rugen Is.	Europe
3. रिनी न.	Rhine R.	Germany
4. रिसिस् न.	Reusis R.	Switzerland
5. रिस्गूंची न.	Restigumche R.	N. America
6. रुपीर्ट् न.	Rupert R.	N. America
7. रेनी न.	Rhein R.	Switzerland
8. रोआने	Roanoke	N. America
9. रोडस् द्वी.	Rhodes Is.	Europe
10. रोनी न.	Rhone R.	France
11. रोम्	Rome	Italy

ल

1. लाग्ल्यांड द्वी.	Long Is.	Europe
2. लांडन्	London	England
3. लाद्रोनीस् द्वी.	La Drone or Masiane Is.	Asia
4. लाफेइ	(Present) Argentina	S. America
5. लामर प.	Lammermuir Hills	Scotland

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
6. लाम्नस् द्वी.	Lemnos Is.	Europe
7, लाल्यांड द्वी.	Laaland Is.	Europe
8. लाहोर	Lahore	India
9. लिज्मन्	Lisbon	Portugal
10. लिबानन्	Lebnon	Turkey (Asia)
11. लीना न.	Lena R.	Tartary (Asia)
12. लुयिस्बर्ग	Louisburg	America
13. लुसिना द्वी.	Lussina Is.	Europe
14. लुसियाना	Lousiana	N. America
15. लुंकाडिया द्वी.	Loncas Is.	Europe
16. लोअंडो	Loando	Congo (Africa)
17. लोरी न.	Loir R.	France
18. लोवंगो	Loango	Africa

व

1. वर्जन्	Bergen	Norway
2. वर्जिना	Virginia	N. America
3. वंकोलन्	Bencoolan	Sumatra Is.
4. वार न.	Var R.	France
5. वालिस्	Wales	England
6. वाल्गा न.	Volga R.	Russia
7. वार्षा	Warsaw	Poland
8. विशीबस् प. शि.	Vesuvius Mt.	Italy
9. विष्टर न.	Varsta R.	Poland
10. विष्टुला न.	Vistula R.	Poland
11. विस्सर न.	Weiser R.	Germany

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
12. वीना	Weinar	Germany
(a) वेणी	Weni R.	India
13. वेनीस् डों.	Venice Mts.	France
14. वेंगुला	Benguellow	Africa
15. वैखा न.	Vaigai R.	India
16. वैशल् न.	Wesel R.	Prussia
17. वैस् न.	Wise R.	France
18. वोबे न.	Obe R.	Tartary (Asia)
19. वोडर न.	Odre R.	Prussia
20. वोडीर न.	Odre R.	Germany
21. वोरंटस् न.	Orontes R.	Turkey (Asia)
22. वेलिंपस् प.	Olympie Mts.	Turkey
23. वोष्टन्	Boston	N. America
24. वोसल् द्वी.	Osal Is.	Europe
25. वोल्डस् डों.	The Weald	England
26. व्रुक्किन्	Wrekin	England
श		
1. शिफालोनिया द्वी.	Cyphalonia Is.	Europe
2. शिवरीन् न.	Severn R.	England
3. शिसली द्वी.	Sicily Is.	Italy
4. शूनन् द्वी.	Schownen Is.	Europe
5. शैनी न.	Sceine R.	France
ष		
1. षानन् न.	Shannon R.	Ireland
2. ष्टार्कोलन्	Stockholm	Sweeden

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
स		
1. सन्यु न.	Sanyu R.	Indo-China
2. सर्पासियान् प.	Carpathian Mts.	Hungary
3. समत्रा द्वी.	Sumatra Is.	Asia
4. सयान्	Siam	Indo-China
5. सरस्वती न.	Saraswati R.	India
6. सरिनामसायिनी	Paramasibo (on the bank of R. Surinam)	S. America
7. सलीबस् द्वी.	Celebes Is.	Asia(East Indies)
8. संटगाठार्ड डों.	St. Gothard	Switzerland
9. संटोरिन् द्वी.	Thira Is. (Santorin)	Europe
10. संडो द्वी.	Sunda Is.	Asia
11. संतमिच्चेल्	Saint Michael Is.	Africa
12. सार्डीनीया द्वी.	Sardiniya Is.	Europe
13. सामस् द्वी.	Samos Is.	Europe
14. सावाना न.	Savanah R.	N. America
15. सिक्विनाई न.	Saquenay R.	Canada
16. सिनिगिल्ल न.	Senegal R.	Maracco
17. सिनियायी डों.	Mt. Sinai	Arabia
18. सिरिगो द्वी.	Cerigo Is.	Europe
19. सिंधू न.	Indus R.	India
20. सीव्रन् न.	Severn R.	N. America
21. सुविज्	Elwej	Arabia

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
22. सेव् न.	Save R.	Hungary
23. सैरस् द्वी.	Scyros Is.	Europe
24. सैलोमान् द्वी.	Ceylon Is.	Asia
25. सोनी न.	Son R.	India
26. सोफोला	Safola	Zanquebar
27. स्कयो द्वी.	Chio Is.	Europe
28. स्नोडन्.	Snowdon Range	England
29. स्पै न.	Spey R.	Scotland
30. स्यंट अगोष्टैन्	St. Augustine	N. America
31. स्यंट क्रोज्	Santa Cruz	America
32. स्यंट क्रोस् न.	St. Croix R.	N. America
33. स्यंट जोन्स न.	St. John R.	Canada
34. स्यंट ज्यागो द्वी.	Santiago Is.	S. America
(a) स्यंट ज्योन्स् द्वी.	Prince Edward Is.	America
35. स्यंट ज्योअन्	San Joans	America
36. स्यंट थोमस्.	Saint Thomas Is.	America
37. स्यट थोमास् द्वी.	Saint Thomas Is.	Africa
38. स्यंट पुष्टासिया द्वी.	Saint Eustalia Is.	America
39. स्यंट बार्तलोमियु द्वी.	St. Bartholomeo Is.	America
40. स्यंट विन्सट् द्वी.	St. Vincent Is.	America
41. स्यंट माथियु द्वी.	Saint Mathew Is.	Africa
42. स्यंट लूरिन्स् न.	St. Lawrence R.	N. America

1. ग्रंथांतील नावें.	2. हल्लीचे नावें.	3. देश.
43. स्यंट लूसिया द्वी.	Saint Lucia Is.	America
44. स्यंट शिबाष्यन्	Saint Sebastian	S. America
45. स्यंट साल्वेडार्	San Salvador	Africa
46. स्यंट हिलीना द्वी.	St. Halena Is.	Africa
47. स्यंटी न.	Santee R.	N. America
ह		
1. हवान्ना द्वी.	Havanna Is.	America
2. हर्मान्	Hermon	Turkey (Asia)
3. हैलीफा	Halifox	Canada
4. हल्ष्टर द्वी.	Falster Is.	Europe
5. हुडसिन्स् न.	Hudson R.	N. America
6. हिस्पान्योला द्वी.	Hispaniola Is. (Haiti)	America

Sri Mahabharatham Press, Kumbakonam